

גליון

אהלך באמיתך

דברי תורה

שיעורים

שיחות

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כ"א

חודש חשון תשפ"ה

מסן הוצאת ספרי

מדינות ב"ק סן אדמו"ר שליט"א

גליון אהלך באמתך

גליון בא - חודש חשון תשפ"ה

יצא לאור ע"י

מכון הוצאת ספרי אלעסק

כל הזכויות שמורות

Copyright 2024 ©

להשיג

בבית מדרשינו קהל לב שמח אלעסק

203 Ave. F Brooklyn NY 11218

גם אפשר לשלוח בקשה ל:

dtalesk@gmail.com

להערות והארות או ליטול חלק בהוצאות הגליון

אפשר לפנות להמכון

347-450-8173

השיעורי חובת הלבבות מתקיים בכל יום א' בבוקר

בשעה 10:30 בחדר אהל חוה בבית מדרשינו

בשעת השיעור אפשר לשמוע האקאפ 718-704-0508 נומער 7 ולאחר השיעור 1-2

- תוכן הגליון -

גליון כא - חודש חשון תשפ"ה

שיעורים כספר חובת הלבבות, שער הכטחון

לשון החובת הלבבות.....ג

לשיעור מ"א - מ"ב

שיעור מ"א - יום א' פר' זיקרא תשפ"ד.....ה

והוא מחולל מפשענו • מאי הוה הוה • ההילולא קדישא • כי גרים ותושבים אתם עמדי • כי קרוב ה' לנשברי לב • ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתיך • מנוחה שלימה שאתה רוצה בה • ונפשו קשורה בנפשו • התבודדות הזדמנות להתבוננות ולדביקות

שיעור מ"ב - יום א' פר' שמיני תשפ"ד.....יב

כי כן ימורך גבר ירא ה' • חובת האדם בעולמו • הבא לטהר מסייעין אותו • והגדת לבנך ביום ההוא • גם כי זיקן לא יסור ממנו • מה' מצעדי גבר • חנוך לגער על פי דרכו • התהלך עמו בתמימות • וגם אשר לא שאלת נתתי לך • ותהא אמונתך קשורה בלבנו • אין כאלוקינו אין כאדונינו

דברי תורה

של"ס פרשת לך לך שנת תשפ"ד, בביהמ"ד חוות דעת סיגעיט.....ב

עיקר בריאת האדם בעוה"ז לשבר את הטבע שלו • תורה בלא מידות אינו שווה כלום • גדלות האדם נחשב כפי המידות שיש לו

של"ס פרשת זירא שנת תשפ"ד.....כד

דרך בני עלייה שכל שעה ושעה בעבודת ה' נדמה להם כשעה ראשונה • להניד שבחו של אהרן שלא שינה, אלא כל הדלקה היתה כהדלקה ראשונה • אאע"ה עבד את השי"ת בהתלהבות גדולה כיוון שהיה נדמה לו שאינו יושב אלא בפתח האוהל • מעשה אבות סימן לבנים, להורות לנו את הדרך אשר ילכו בה • ע"י שיחשוב שאינו אלא בהתחלת עבודתו ינצל מהיציצה"ר • קדושת לילי החורף בקדושת חול המועד

עריכת השולחן פרשת חיי שרה שנת תשפ"ד.....ל

בני עלייה הפצים אף בימים הקשים מפני שרואים התועלת ביסורים • לעתיד לבוא תתגלה כל הטוב שהיה טמון ברע • בנגעי בתים גילה לנו הכתוב הטובה הטמונה בזה • שרה ראתה בעיני שכלה שכל מה שעבר עליה כולם שווין לטובה אף מה שלא היה נראה לעינים • הצדיקים אין רואים במקוריהם אלא הטובה היוצא מהם

שול"ס פדשת היי שדה שנת תשפ"ד..... לה

בפסוק בנערינו ובזקנינו נלך מרומו ג' בחינות בעבודת השי"ת + היצה"ר מפתה את האדם שעיקר ימיו הוא ימי הזקנה שאז יהיה לו הרחבת הרעת + הצדיק בא אל ימי זקנותו עם ימי נעוריו + אאע"ה היה עובד להשי"ת בג' בחינות הנ"ל + אם מנצל ימי נעוריו בעבודת השי"ת יוכל להמשיך בימי זקנותו בעבודתו בקל

שולש סעודות פדשת תולדות שנת תשפ"ד..... מ

עיקר מעלת האדם מה שיש לו נטיות לרע ומתגבר עליהם + תשובת ה' לרבקה היתה שמעלת הצדיק הוא רק כשיש לו גם נטיות לרע + יצחק התפלל שיהיה לבניו גם נטיות לרע ורבקה התפללה שכל תשוקתם יהיה רק לטוב + אין האדם יכול לברוח מהיצה"ר כל ימי חייו

זיהיו ימי יצחק

דברי הספר על כ"ק מרן רבינו צוקללה"ה

מאת מחזתנו כ"ק אדמו"ד מסאטמאר שליט"א

לפני מטתו בהלזוי' בקדית יואל בלייוז האק על הטעלפאן..... מו

המשיך בדרכי אבותיו + תורה תפילה וחסידות

מבית הוראה

שאלות ותשובות בהלכות השכיחות..... מה

יוצא לאור ע"י בית הוראה דקהילתנו

לשון החובת הלבבות

לשיעור מ"א – מ"ב

שער הכטחון - פרק ד'

פרק ד' - אבל הפירוש החלק השלישי, והם עניני אשתו ובניו ובני ביתו וקרוביו, ואוהביו ואויביו ומכיריו ומידיעיו, ואשר למעלה ממנו, ואשר למטה ממנו, מכיתות בני אדם, לפני יושר הכטחון על האלוקים בהם כאשר אספר.

והוא שאין אדם נמלט מאחד משני דברים, שיהיה נכרי, או שיהיה בתוך משפחתו וקרוביו. ואם יהיה נכרי, יהיה צוותו באלוקיו בעת השתוממותו. ויכטח עליו בגרותו, ויעלה על לבו גרות הנפש בעולם הזה, וכי אנשי הארץ כמו גרים בה, כמו שאמר הכתוב (ויקרא כב, כג): כי גרים ותושבים אתם עמדי. ויחשוב בלבו כי כל מי שיש לו קרובים בו, עד זמן מועט ישוב נכרי בודד, ולא יועילהו קרוב ולא בן, ולא יתחבר עמו אחד מהם. ויחשוב אחר כך בהסתלקות כוונת משאם וחובתם מעליו.

ויחשוב זה טובה מטובות הבורא עליו, מפני שאם יהיה רודף אחר עניני העולם וצרכיו, תהיה יניעתו יותר קלה עליו עליו מבלי אשה ובנים וחסרונם מנוחה לו וטובה. ואם יהיה מבקש עניני אחריותו, יהיה לבו יותר ריק ופנוי בעת הכוונות, מבלי ספק.

ועל כן היו הפרושים בורחים מקרוביהם ומבתיהם אל ההרים, כדי שיפנו לבותם לעבודת אלוקים, וכן היו הנביאים בזמן הנבואה יוצאים ממעונותיהם, ותבודדים לחובות הבורא עליהם, כמו שידעת מענין אליהו עם אלישע, שנאמר עליו (מלכים ב יט, ט): שנים עשר צמידים לפניו, והוא בשנים העשר. וכיון שרמו לו אליהו במעט רמו, הבין אותו, ואמר: אשקה נא לאבי ולמי ואלכה אחריו. ואמר (ס, סג): וילך אחרי אליהו וישרתהו.

ואמר על אחד מהפרושים, שנכנס למדינה אחת להורות את יושביה עבודת האלוקים. וימצאם לובשים צבע אחד במלבושיהם ותכשיטיהם, וראה קבריהם אצל פתחי בתיהם, ולא ראה ביניהם אשה. ושאל אותם על זה, ואמרו לו: מה שאנו לובשים צבע אחד, שלא יהיה ניכר העני מן העשיר, ושלא יבוא העשיר להתנאות ולהתפאר בעשרו, ויבוא העני להכזות אצל עצמו, ושידמה ענינו על האדמה בענינו תחתיה.

ונאמר על אחד מהמלכים שהיה מתערב בין עבדיו, ולא היה ניכר ביניהם, מפני שהיה נוהג מנהג השפלות בתכשיטיו ובמלבושיו.

ומה ששמנו קברות מתינו אצל פתחינו, כדי שנוכח מהם, ונהיה נכונים למות, ונזמין לנו הצדה המנעת אותנו למקום המנוחה.

ומה שראית שפרשנו מן הנשים והבנים, דע כי יחדנו להם קריה קרובה מכאן, כשיצטרך אחד ממנו על דבר מדבריהם ילך אליהם וישלים צרכו וישוב אלינו, מפני שראינו במה שיבנם עליו ממירדת הלב, ורוב ההפסד וגודל היגיעה והמזרח בקרבנתם, והמנוחה מכל זה בהרחקתם. לבחור בעניני העולם הבא, ולמאוס בעניני העולם הזה. וייטבו דבריהם בעיני הפרוש, ויכרך אותם ויאשרם בעינים.

ואם יהיה הבוטח באלוקים בעל אשה וקרובים ואוהבים, יבטח באלוקים בהצלתו מהם, וישתדל לפרוע מה שחייב להם, ולעשות חפציהם. ולהיות לבו שלם עמם, וירף ידו מהזקתם, ויסנב על מה שיהיה טוב להם, ויהיה נאמן בכל עניניהם, ויזרם אפני תועלתם בעניני התורה והעולם, לעבודת הבורא, כמו שכתוב (ויקרא י"ב, י"ט):
ואהבת לרעך כמוך. ואמר (ס"ט, ט): לא תשנא את אחיך בלבבך.

לא ליחל הגמול מהם, ולא לקדם אצלם, ולא מאהבתו ככבודם ושבתם, ולא ישתרר עליהם. אך לקיים מצות הבורא, ולשמור בריתו, ופקודיו עליהם. כי מי שתהיה בדעתו בעשותו חפציהם על אחד מהדברים שזכרנו תחילה, לא ישיג רצונו מהם בעולם הזה וייגע לריק, ויפסיד שכרו לעולם הבא.

ואם הוא נוהג בזה לעבודת האלוקים בלבד, יעזרם האלוקים לגמול אותו בעולם הזה, וישים בפיחם שבחו, ויגדל ענינו בעיניהם. ויגיע אל הגמול הגדול בעולם הבא, כמו שאמר האלוקים לשלמה (מלכים ב' ג', יג): וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד.

חובת הלבבות שער הבשחון

שיעור מ"א - יום א' פר' ויקרא תשפ"ד

בתוכן:

והוא מחולל מפשעינו • מאי דהוה הוה • ההילולא קדישא • כי גרים ותושבים אתם עמדי • כי קרוב ה' לנשברי לב • ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתיך • מנוחה שלימה שאתה רוצה בה • ונפש קשורה בנפשו • התבודדות הזדמנות להתבוננות ולדביקות

מוצאי שבת בהבדלה, שאז כבר הוצרך לפושטם מגדל היסורים.

פעם אמר בענוות קדשו סיבת היסורים שלו: שהרי משיח מחולל מפשעינו וסובל בשביל עוונותיהם של ישראל (סנהדרין צח.), ואין רצוני שמשיח יסובל בשביל ה'חטאים' שלי, לכן קיבלתי על עצמי אלו היסורים עבד"ק. וביארו צדיקים את דבריו, שמילתא דפשיטא היא שבשביל 'חטאיו' לא היה משיח לסבול, אלא שביסוריו הקל מסבלו של מלך המשיח המחולל מחטאת עמך בית ישראל, וכמו שעשו הרבה צדיקים בכדי להקל מצערך של משיח.

מאי דהוה הוה

וכל אלו היסורים קיבל רבינו באהבה ובשמחה והיה ממש מתענג עליהם, כפי המסופר שפעם אחת שאלוהו הרופא האין יכול הוא לסבול יסוריו הקשים, ואמר לו שלפי דעתו אין זה בגדר האנושי

והוא מחולל מפשעינו

היום (ז' אדר ב') חל הילולת הרה"ק רבי אייזיקל מקאלוב ז"ע. מסופר שקיבל על עצמו לסבול יסורים לזכר את גופו הטהור, ואכן נחלה בחולי רע שגרם לו יסורים נוראים, חוליו היה חולי נדיר מאד שרחשו תולעים תחת עור בשרו, והרופאים לא היו יכולים לעמוד על טיב חוליו ולרפאותו, ומחולי זה נגרמו לו יסורים נוראים עד אין לשער. מחמת חוליו זה לא היה יכול לסבול מלבושים על גופו, ועשו לו מלבושים מיוחדים עשויים מגייד דק, אבל פעמים רבות גברו עליו היסורים ביותר, עד שעורו לא היה יכול לסבול אפילו מלבושים אלו.

אבל כל זה היה רק בימות החול ולא בשבתות וימים טובים, ואמר רבינו שהתנה עם השי"ת שבשבת ויו"ט לא יפריעו לו היסורים כדי שיוכל לערוך אותם כדבעי, ובכל ערב שב"ק ויו"ט לאחר שטבל במקוה נהפך להיות כאיש אחר, ונסתלקה ממנו מחלתו לגמרי, והיה לובש בגדים רגילים עד

בהיותו שם בקאלוב ביקש מר' ברוך פיש נכדו של הצדיק ר' יעקב פיש ז"ל ממקורבי הרה"ק רבי אייזיק'ל, ור' ברוך היה הראש הקהל בקאלוב באותו התקופה, שיראה לו את הכתב יד של רבי אייזיק'ל, בו ביקש הרה"ק מפרנסי הקהילה העלאה במשכורתו, בכתבו אליהם: אל תחשבו שאני רוצה לחיות חיים יותר טובים ונוחים, כי אם בגלל שאני זקוק להשיא שני יתומים, אמנם ביקשוני שאעבור לדור בעיר אחרת ויכולתי לקבל שם תוספת שכר, אך אין רצוני לנדוד מכאן, [על כן הוא מבקש מהם שהם יתנו לו הוספה זו בכדי שיוכל להשיא את היתומים]. בראות רבינו את הכתב נשקו. (בנסת ישראל, עמוד תנט)

כי גרים ותושבים אתם עמדי

פרק ד' - זול"ק: אבל הפירוש החלק השלישי – מעניני האדם בעולם הזה, שנוגע לו לדעת האיך להתנהג בהם עם בטחון, והם עניני אשתו ובניו ובני ביתו וקרוביו, ואוהביו ואויביו ומכיריו ומידיעיו, ואשר למעלה ממנו – היינו האנשים שהם למעלה ממנו בסמכות ובשליטה, ואשר למטה ממנו, מכיתות בני אדם, אפני יושר הבטחון על האלוקים בהם כאשר אספר.

והוא שאין אדם נמלט מאחד משני דברים, שיהיה נכרי, או שיהיה בתוך משפחתו וקרוביו. ובכל מצב שהוא נמצא בו יש התנהגות מיוחדת שעליו להתנהג בו, והמחבר יבאר את כל אחד מהם. ואם יהיה נכרי – היינו אופן הראשון, שהוא אדם 'נכרי'. אין המדובר אודות אחד שבחר לעצמו להיות בחור ולא להינשא, שהרי הוא בחר ברצונו הטוב דרך הרע הלוה, אלא מדברים אודות מי שמוכרח להיות לבד מכח איזה סיבות ומקרים שאינם בידו לתקנם, אדם זה עליו לראות את מצבו כמתנה מהש"ת, יהיה

לסבול כזאת. והשיבו רבינו, כי הרי היסורים ממתיקין וממרקין עוונותיו של אדם (ברכות ה.), והנה כשעבר על אדם יסורים איזה זמן מסוים וזכה לקבל יסורים כל הזמן ההוא באהבה מבלי להרהר אחר מדותיו יתברך, הרי רכש לעצמו רכוש גדול, ואם כן בודאי הוא מתענג על זה הזמן שעברו עליו היסורים, ובכח זה אפשר לו לקבל גם יסוריו שבהווה עם החיות שיש לו מיסוריו שמזמן הקודם, שהרי הצער של היסורים שבאותו שעה הלא אינו מרגישם עכשיו, נמצא שלא נשאר בעדו רק הסיפוק והחיות מגודל הזכות שרכש לעצמו על ידו, וגם הצער שמרגי שעכשיו מן היסורים, הלא אינו אלא רגע קט, עבד"ק. (באר יצחק פרק ד')

דבריו הקדושים נוגעים לכולנו לענין הבטחון, שיתבונן לעצמו שבאמת אין מקום להצטער על היסורים או מקרים הקשים שעוברים עליו, שהרי מה שכבר היה, הלא אינו מרגישם עוד עכשיו, וכפתגם העולם 'אויף אויסגעגאסענע מילך איז נישט דא וואס צו וויינען...!', ועל העתיד אין לו לדאוג, כי מאין הוא יודע מה שיתרחש עמו בעתיד, וההוה הרי עוברת במהירות גדול כל כך, עד שאיני כדאי להצטער על זה.

ההילולא קדישא

ידוע שקודם שנות הזעם היה קיבוץ גדול מכל ארצות איירופה לפקוד ציונו הקדוש ביום ההילולא, והרבה גדולי וצדיקי הדור היו נוסעים בקביעות מידי שנה בשנה לפקוד את מקום מנוחתו ביום ההילולא. הרה"ק האהבת ישראל מוויניץ זי"ע בא פעם לקאלוב להשתטח על ציונו הק' של הרה"ק ר' אייזיק'ל זי"ע, ואחר כך ביקש מבני העיר שיצייתו לו המקום ששם היה רבי אייזיק'ל מתפלל, כי רצה להתפלל מנחה על מקום קדוש הזה. ולאחר התפילה שמח שמחה גדולה על שזכה להתפלל באותו מקום ששם עבד הצדיק עבודתו לה' במסירת נפש.

עליו לזונם ולפרנסם, לחנכם ולגדלם, וכן מי שיש לו קרובים וידידים עליו להשתתף בשמחתם כסדר, ומבטל הרבה זמן בשבילם, לא כן הוא שהוא פנוי מכל טירדה ושעבוד.

מסופר על גדול אחד שחיבר ספר נפלא, ונתקבלה באהבה בכל תפוצות ישראל. וכאשר שאלו אותו כיצד זכה לזה, אמר באופן פשוט, שהיות שלא זכה לזש"ק, על כן היה פנוי להכניס מיטב כוחותיו בתוך הספר, ובזה זכה להוציא לאור דבר נאה ומתקבל.

כי קרוב ה' לנשברי לב

ויסוד דברי החובת הלכות כאן הוא, שבכל מצב שהאדם נמצא בתוכו, יתבונן ויראה הטובות והמעלות שיש לו בזה המצב, כי כל מצב שהש"ת ממציא להאדם אינו אלא בשביל התועלת שיש בו. ובאמת מי שנמצא במצב של בדידות הוא קרוב יותר להיות עובד ה', כי יש לו פנאי להתבונן בדרכיו, ולחשוב חשבונו של עולם.

וכן כל נשברי לב קרובים יותר להש"ת, בהיות עיניהם תלויים בו בכל עת ובכל שעה, ולכן הזהיר הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל בצוואתו שכתב בשנת תר"ג (לשון צדיק, אות א'), שיקברו אותו רק אצל עני, וז"ל: עוד אני מצוה להיות הקבר שלי אצל מי שיהי', רק יהיה אצל אדם מוחזק לכשר, ויהיה עני, ולא יקברוני אצל עשיר אפילו אם מוחזק בכשרות, רק אצל עני, יהיה עני שבעניינם, רק שיהיה מוחזק בכשר, וגם לא יקברו איש עשיר אצלי אפילו אם הוא מוחזק בכשר, רק את עני שהוא מוחזק בכשר לבוש ככל ישראל. ע"כ. וכל זה כי קרוב ה' לנשברי לב, ואת דכאי רוח וישע (תהלים לד, ט).

בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת בהה, ד"ה) כי מפליג במעלת האיש שהוא כגור בעולם הזה, שזוכה לקירבה יתירה להש"ת, וז"ל: כי גרים

צוותו באלוקיו בעת השתוממותו – עליו לדעת במצב זה שמרגיש כבודד, שהש"ת הוא הידיד האמיתי שלו הנמצא אתו בכל עת, ואינו יחיד כלל.

ואדרבה עליו להשתמש עם המצב כהזדמנות נדירה לחזק בטחונו בה', ולהאמין בלב שלם שהש"ת נמצא אתו בכל מצב שהוא, כי כאשר אדם נמצא בסביבות משפחתו וידידיו עלול הוא לשכוח מהש"ת, אבל עכשיו שמוכרח למצוא במצב של בדידות, קל יותר להשיג מחשבות אלו.

ויבטח עליו בגרותו, ויעלה על לבו גרות הנפש בעולם הזה – עליו למצוא נחמה במצבו כשיתבונן שגם הנשמה הוא גר בעולם הזה, אלא שהדמיון הוא שנותן לו להרגיש כאילו שאנו נמצאים יחד עם חברים וקרובים, אבל לאמיתו של דבר הרי כל אחד מאתנו כגור ויחיד בהאי עלמא, ובגפו יבא בגפו יצא. וכי אנשי הארץ כמו גרים בה – וכל אנשי העולם הם רק אורחים בעולם הזה, כמו שאמר הכתוב (ויקרא כב, כג): כי גרים ותושבים אתם עמדי. ולכן צייתה התורה שבכל חמשים שנה יחזרו כל השדות לבעליהן, כדי להזכיר בני אדם שגרים הם בעולם הזה.

ויהשוב בלבו כי כל מי שיש לו קרובים בו, עד זמן מועט ישוב נכרי בודד – אין לו לקנאות שום אדם בעולם שנראה לו כאילו שהוא יש לו קרובים וידידים בכל עת, כי אפשר להגיע זמן שגם הם ימצא במצב של בודדות, ולא יועילהו קרוב ולא בן – ובאותה שעה לא יעזור להם שום קרוב או בן, ולא יתחבר עמו אחד מהם. ויחשוב אחר כך בהסתלקות כובד משאם וחובתם מעליו – עליו להתבונן בהמעלה הנפלאה שיש לו יותר מכולם, שהוא משוחרר מכל השעבודים הנגרם על ידי הקרובים והידידים, כי מי שיש לו משפחה עם ילדים מוטל

א): ויהי מקץ שנתיים ימים. דהנה איתא במדרש רבה (פ"ט): אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו (ותהלים מ. ה.). זה יוסף. ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים וזכרתי והזכרתני נתוסף לו שתי שנים. וצ"ב דהמדרש סותר עצמו מרישא לסיפא, כי בתחילת דבריו משמע שיוסף הוא דוגמא של איש הבוטח בה', ואח"כ מסיים ואומר שבשביל חוסר בטחונו בה' נענש לישב במאסר לעוד שתי שנים.

ומפרש: 'על פי מה שכתבתי במקום אחר לפרש הגמרא (ר"ה ב'ו): לא הווי ידעי רבנן מאי השלך על ד' יהבך, אמר רבה בר בר חנה יומא חד הוה אזלינא בהדי ההוא טייעא וכו', אמר לי שקול יהבך ושדי אגמלאי. וי"ל דכוונת הגמרא הוא, דהנה ידוע דצריך לבטוח בד', והנה לפעמים יודע האדם בעצמו שלפי מעשיו אינו ראוי שיעזרהו השי"ת, אמנם עכ"ז צריך לבטוח בהשי"ת שיתן לו כמותת חנם, וזהו פ"י לא הווי ידעי רבנן מאי 'השלך על ד' יהבך', דהיינו איך יוכל להיות בבטחון בכל עת, הא לפעמים יודע בעצמו שאינו ראוי, ולזה קאמר 'שקול יהבך ושדי אגמלאי', גמלאי הוא מלשון גמילות חסדים, דהיינו שצריך לבטוח שהשי"ת יתן לו בתורת גמ' ח'.

ולפי זה אפשר לומר שמהאי טעמא גופא מסבב השי"ת את האדם למצוא במצב של בדידות, שיהיה לו האפשרות להתחזק בבטחון, ובזה לזכות לכל הישועות.

מנוחה שלימה שאתה רוצה בה

וזל"ק: המחבר ממשיך לפרש הטובות שאפשר לצאת ממה שהאדם נמצא במצב של בדידות ויחשוב זה טובה מטובות הבורא עליו, מפני שאם יהיה רודף אחר עניני העולם וצרכיו – אם האדם שרוצה להשיג בימי חייו עושר וכבוד ושאר עניני עולם הזה, תהיה יגיעתו יותר קלה עליו עליו מבלי

ותושבים אתם עמדי. י"ל בזה בדרך רמז להבין זה ע"פ ששמעתי מחכם אחד על פסוק (תהלים קיט, ט): גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך. כי ידוע מן איכות טבע העולם, כי מי שהוא גר אין לו עם מי לדבק ולקרב עצמו ולספר לו כל מאורעותיו וכל לבו, שאין לו חבר לא ישראל ולא גוים, אך כשרואה חבירו הגר אזי מספר כל אחד בפני חבירו כל מאורעותיו. וידוע הקב"ה הוא כמו גר בעוה"ז שאין לו על מי להשרות שכינת כבודו כי זעירין אינון וכו'.

והוא שהתפלל דוד המלך עליו השלום: 'גר אנכי בארץ, היינו אני ג'ב איני רוצה להיות תושב בעולם הזה, ואני רק כגר בעוה"ז, ולכן אל תסתר ממני מצותיך', כמו גר אחד בפני חבירו שמספר לו כל לבו. וזה י"ל הרמז בפסוק: 'כי גרים ותושבים', כשתהויו בבחינת גר בעולם הזה ותושב בעולם הבא, אז 'אתם עמדי', כי אני גם כן גר בעוה"ז כנ"ל, וממילא אל אסתיר מכם מצותי כנ"ל, והבן. ע"כ.

נמצא שדוד המלך עליו השלום השתקק להיות כגר בעולם הזה, כי מטבע מי שהוא גר ובודד בעולם הזה להתחבר עם אחר שנמצא במצב של גרות כמותו, והיות שהשי"ת הוא כגר בעולם הזה, שהרי המעטים הם המכירים את אחדותו ומלכותו בעולם הזה, על כן התאוה דוד להיות כגר כדי שיוכל להדבק בהשי"ת.

ואני כחסדך בטחתי יגל לבי בישועותיך

עוד אפשר לומר למה נמצא האדם לפעמים במצב של בדידות, שהשי"ת סיבב כך כדי שיוכל להתבונן ולחזק עצמו בבטחון בו ית', שמסוגלת הבטחון להשפיע להאדם כל טוב, וכמו שכתב בספר מגדלות מרקחים להגה"צ אבר"ק צעהלים זצ"ל (פרשת מקץ, ד"ה ויהי) לפרש הפסוק (בראשית נ"א,

רבו אליהו. כי בהספדו מתמרמר שם על מה שלא זכה להיות אצל רבו בשעת פטירתו, ורק נתוודע מהפטירה כמה ימים לאחר פטירתו, אבל עוד הספיק להספידו לפני השלושים. וז"ל שם באמצע הדרשה: ולי ראוי לבכות ולמיעבד הספידא, אני ראיתי יושב ודורש כמה מפי הגבורה, אני רצתי אחריו מאה פרסאות ועובתי בית אמי חדר הורתני, כידוע ומפורסם לכל, והתעניתי בכל אשר התענה אבי. ועתה לא זכיתי לראות בהילולא דמרנא, לא זכיתי להוריד דמעות על קבר איש אלוקים, לא זכיתי לחזות פניו סמוך להסתלקותו. כי אז היה נאצל מרוחו עלי, כמאמר אליהו לאלישא (מלכים ב, ב, ט): אם תראה אותי לוקח מעמך, יהי לך כן. [שם מסופר שביקש אלישע מאלהיו שיאציל עליו רוח נביאה, והשיב לו אליהו שדבר גדול שאל מעמו, אבל אם יזכה להיות אצלו בשעת פטירתו יוכל לבקש משאלתו, כי בשעת הפטירה נכפלה מעלתו פי כמה, עד שיוכל להשפיע על זולתו (רד"ק שם)]. ע"ב.

ובהערה שם מביאים מה שמספר בנו מוהרש"ם מקראקא זצ"ל, השתלשלות התקשרותו עם רבו הגה"ק רבי נתן אדלער זי"ע: ויסבב ה' המסבב כל על מסבו אשר סובב ללכת העיר אנשי קהלה קדש באסקאוויץ במדינת מערדין, ויבחרו להם לרב ומורה לקדוש ה' מכוונד מוה"נ אדלער ז"ל, ויהי בנסוע ארון ה' הרב הגאון ז"ל לק"ק באסקאוויץ, עם רב הלכו אתו ללותו, ורכב כבוד מאוד מגדולי ק"ק פראנקפורט דמיין, ובפרט תלמידיו הקדושים הלכו אתו עד מקום טעד מק"ק פ"פ דמיין, ומשם שבו איש לאוהליו ויברך את כולם ובתוכם תלמידו משה נאמן ביתו, ויברך וישמע את קולו מצעקה, ויאמר אל רבו: מי יתני לשרת את אדוני בק"ק באסקאוויץ כאשר הייתי באמנה אתו פה ק"ק פ"פ דמיין.

עודנו מדבר החתם סופר, ותפעם רוחו יראת ה' בקרבו לאמר, אולי דברי ההם כמו נדר אשר

אשה ובנים, וחסרונם – ומה שחסר לו כל אלו, מוסיף לו – מנוחה לו וטובה.

ואם יהיה מבקש עניני אחריתי – לעומת זה אם הוא אדם מסוג האנשים שרוצים להתכונן לאחריתם בעולם הבא, אז ודאי הבדידות הזדמנות נפלאה בעבורו, מכיון – יהיה לבו יותר ריק ופנוי בעת הבודדותו, מבלי ספק.

ועל כן היו הפרושים בורחים מקרוביהם ומבתיהם אל ההרים, כדי שיפנו לבותם לעבודת אלוקים – וכן ידוע על הרבה מצדיקי הדורות שעסקו הרבה בעבודת ה' התבודדות, ויש מהם שקבעו מושבם בתוך יער, והשתמשו עם ההתבודדות כאופן להקרב להשי"ת, בהיותם פנויים מכל טירדת העולם הזה. ומפורסם הוא רבינו הבעל שם טוב זצוק"ל שבתחילת ימי חייו קודם שנתפרסם בכל העולם, היה מתבודד את עצמו הרבה בינו לבין קוטו.

וכן היו הנביאים בזמן הנבואה יוצאים ממעונותיהם, ותבודדים לחובות הבורא עליהם, כמו שידעת מענין אליהו עם אלישע, כשהגיע אליהו לבחור תלמיד, ומצא את אלישע עוסק בחרישה, שנאמר עליו (מלכים א יב, ט): שנים עשר צמידים לפניו – היו לו שנים עשרה זוגות שוורים שהלכו לפניו למשוך את המחרישות בשדה, והוא בשנים העשר. וכיון שרמז לו אליהו כמעט רמז, הבין אותו – אלישע הבין מיד כוונת אליהו, ואמר: אשקה נא לאבי ולמי ואלכה אחריו. ואמר (שם, כב): וילך אחרי אליהו וישרתהו. מאותה שעה ואילך שנעשה לתלמידו, הם התבודדו יחד וזכו להתעלות גדולה.

ונפשזו קשורה בנפשזו

בדרשות חתם סופר בהספדו על רבו הגה"ק רבי נתן אדלער זי"ע, מזכיר ענין מאלישע עם

מלבד השיעורים כסדרן אשר למדו אצל רבם, למדו בפני עצמם איזה ענין, ובשבת דרש אחד מן הבחורים את אשר חידש בענין זה, וכאשר בא הסדר על החתם סופר, והתאספו השומעים וביניהם גם מחכמי העיר, תוך הדברים אשר דרש הקשה קושיא חמורה משמיה דזקינא הגאון מהרש"ש זצ"ל, וכשהתפלאו השומעים על חומר הקושיא אמר הוא שבמחילת כבוד זקיני טעה בזה ולא קשה כלל, ויישב את דבריו.

ובשמוע אביו דבר זה יוצא מפי בנו, חרה אפו והכהו על הלחי איך העיז נגד זקינא שהיה גאון גדול ומופת דורו לאמר עליו שטעה, והנער התבייש והחביא את עצמו אל הכלים, וכאשר באו התלמידים לפני רבם ושאלם את אשר דרש משה, והנה שמע מאשר עשה לו אביו את אשר קרהו, אז צוהו עליו רבו שלא ידבר עם אביו עוד, כי חושש הוא שאם עוד ייסר אותו אביו שיתקדר חשקת לימודו על ידי זה, והוא את פי מלך שמר ושפתי כהן ישמרו דעת ובה אל אמו וסיפר לה בפני אביו את אשר צוהו עליו רבו, ואביו החסיד כאשר שמע את אשר מפורש יצא מפי כהן הגדול שמר את הדבר וקבלו באהבה, ובנו כבוד כמחויב אבל לא דבר אתו מאומה מהיום ההוא והלאה, ואז לקחו רבו לביתו, מפיתו אבל ממיוו שותה והיה בן ביתו ממש, ועזב את אביו ואת אמו ודבק ברבו בדבקות גדול.

התבודדות הזדמנות להתבוננות ולדביקות

זול"ק: ואמר על אחד מהפרושים, שנכנס למדינה אחת להורות את יושביה עבודת האלוקים, אבל בסופן של דברים תחת שהוא ילמד אותם פרק בעבודת השי"ת, הוא למד מהם דבר חשוב. **וימצאם לובשים צבע אחד במלבושיהם ותכשיטיהם,**

ידור אדם לה', ומענתה מחויב לנסוע עם רבו לבאסקאוויץ, וישאל את רבו הקדוש יודינו נא אדוני היש עלי חוב נדר בדברים אשר יצאו מפי עבשיו, יען כי לא נזהרתי לאמור בלי נדר? ויענהו רבו מה זה תשאל בני, אם נקי שפתים אתה, מוצא שפתיך תשמור.

ויבך לפני רבו, ויאמר: אנא אילך דרך רב כזה ורצי כסף לא לקחתי אתי, ואין לי חליפות שמלות כי אם את אשר אני לבוש בו עתה, ומה תאמר אמי שהלכתי מאתה, ועזבתי את ביתה ואת פיה לא שאלתי. אך גם לזאת לא אשית לבי, ומה אעשה כי נלכדתי בלשוני, ומאת ה' היתה זאת למען רוות צמאוני ממים חיים תורת רבי, יעבור עלי מה.

ויחזק משה בעגלה לעלות ולישב עם רבו, ויאמר לו רבו: בני לא תוכל לישב עמדי כי צר לי המקום, ורצה רבו לנסות אותו בזה לראות היחזיק בתומתו. אך ידי משה אמונים את ה', ויאמר אל לבו אתה ה' מעוזי וגוחי מבטן ראה כי לעשות רצונך חפצתי, ובאהבתך אשגה, כך ארוץ גדוד ובאלוקי אדלג שוד, אלכה לרגלי, ואם מה' מצעדי כוננו ליעף יתן כח, אך מוצא שפתי אשמור, ואת רבי קדוש ה' לא אעזוב כי ממנו תוצאות חיים.

וישא את רגליו שמח וטוב לב וירץ אחר העגלה מהלך ב' שעות, ויהי כאשר ראה רבו את תומת לבו, וכי חשקה נפשו בתורת ה', ויקרא אליו מעל העגלה: בני בני! משה משה צלח ורכב במרכבתי, ויאמר אליו עתה ידעתי תום מפעלך כי יראה אלוקים אתה, וצמיית לתורת ה', בחקי תשב, מפתי תאכל, ומכוסו תשתה כי בני אתה, וילכו שניהם יחדיו.

בספר חוט המשולש מספר ראשית התקשרותו הנפלאה עם רבו רבי נתן אדלער זצ"ל, והוא כי בהיות החתם סופר בן עשר שנים וכבר למד אצל רבו הגה"ק רבי נתן זצ"ל, ואז היה הנהוג בין תלמידי הגאון רנ"א זצ"ל שבסוף כל שבוע

שלנו, ונזמין לנו הצדה המגעת אותנו למקום המנוחה.

ומה שראית שפרשנו מן הנשים והבנים, דע כי יחדנו להם קריה קרובה מכאן – הם דרים בעיר קרובה לכאן, כשיצטרך אחד ממנו על דבר מדבריהם ילך אליהם וישלים צרכו וישוב אלינו, מפני שראינו במה שיכנס עליו מטירדת הלב, ורוב ההפסד וגודל היגיעה והטורח בקרבתם, והמנוחה מכל זה בהרחקתם. ועל ידי כל אלו ההנהגות אפשר לנו – לבחור בעניני העולם הבא, ולמאוס בעניני העולם הזה. וייטבו דבריהם בעיני הפרוש, ויברך אותם ויאשרם בענינם.

סיפור זה מעורר שאלה אצל האדם, שאם זוהי הדרך הנכונה בסדר החיים, מדוע לא מציע בקורות ימי חכמינו ז"ל שיתנהגו כן. ובאמת יתכן שסיפור זה לא התרחש אפילו אצל יהודים, אלא שהמחבר מביאו כדי שניקה המוסר השכל והלימוד הנפלא מזה הנוגע לכולנו. והוא שצריך האדם להשתדל בכל כוחו לא להיות מופרע מהמטרה העיקרית בחייו, והגם שמוטל עליו לחיות כבני אדם עם בני המשפחה, ולהספיק להם כל צרכיהם, אבל באותה שעה עליו לזכור תמיד מהו העיקר בימי חייו, והוא למלאות התפקיד בעבודה ירדנו לעולם הזה.

וראה קבריהם אצל פתחי בתיהם, ולא ראה ביניהם אשה. ושאל אותם על זה, ואמרו לו: מה שאנו לובשים צבע אחד, שלא יהיה ניכר העני מן העשיר, ושלא יבוא העשיר להתגאות ולהתפאר בעשרו, ויבוא העני להבזות אצל עצמו, וזהו הסיבה הראשונה למה הם לובשים כולם בצבע אחד, ועוד ושידמה ענינו על האדמה בענינו תחתיה – בזה שכולם שוים בהיותם חיים על האדמה, יזכרו כולם את יום המיתה, כי גם מתחת האדמה יהיו כולם דומים זה לזה.

בסמוכין לזה מפיסק המחבר ומביא הסיפור דלהלן: ונאמר על אחד מהמלכים שהיה מתערב בין עבדיו, ולא היה ניכר ביניהם מפני שהתלבש כשאר האנשים, מפני שהיה נוהג מנהג השפלות בתכשיטיו ובמלבושיו, המלך הזה התנהג בעטוה יתירה, ולכן לא לבש בגדי המלכות, וכמו כן אותם האנשים הורגלו עצמן ללבוש באופן אחד, בכדי שלא יהא ניכר שום חילוק בין עני ועשיר.

ומה ששמנו קברות מתינו אצל פתחינו, כדי שנוכח מהם – כדי שנקבל מהם תוכחת מוסר על עוונותינו, ונהיה נכונים למות – וכדי להזכירנו להתכונן ליום המיתה

שיעור מ"ב - יום א' פר' שמיני תשפ"ד

בתוכן:

כי כן יבורך גבר ירא ה' • חובת האדם בעולמו • הבא לטוהר מסייעין אותו • והגדת לבנך ביום ההוא • גם כי יזקין לא יסור ממנו • מה' מצעדי גבר • חנוך לנער על פי דרכו • התהלך עמו בתמימות • וגם אשר לא שאלת נתתי לך • ותהא אמונתך ששורה בלבנו • אין כאלוקינו אין כאדוננו

זה פירש בטח בה', היינו שתחזיק מאד להיות תמיד ביראת ה' ולבטוח בהבורא ב"ה, שכל מי שיש בו יראת שמים צריך להיות בטחוני בה' בכל אופניו, כמ"ש בקפיטל הנ"ל: אשרי האיש כו', ונאמר שם 'נכון לבו בטוח בה', ו'עשה טוב' היינו להוכיח את בני האדם בעבודת הבורא ב"ה להשיבם מדרכיהם הרעים ולעשותם טוב, 'שכן ארץ' פירוש, הכתוב מבשרו אם תראה לשכון בארץ, היינו להוכיח בני אדם שזה נקרא ארץ דהיינו דברי ארציות וחומריות למנוע מהם הבריות מלעשותם, אז 'ודעה אמונה' פירוש אז תבא לידי אהבה שהיא עיקר האמונה, ותרעה את עצמך באהבה תמיד בלי שום הפסק. עכ"ל"ק.

חובת האדם בעולמו

פרק ד' - זול"ק לעיל ביאר המחבר אופן הבטחון הראוי להאדם כשנמצא במצב של בדידות, ועכשיו יבאר אופן הבטחון להאדם שנמצא בין קרובים וידידים: ואם יהיה הבוטח באלוקים בעל אשה וקרובים ואוהבים ואויבים, יבטח באלוקים בהצללתו מהם – עליו לבטוח בה' שיציל אותו מלהיות טרוד עמם יותר מדאי, וישתדל לפרוע מה שחייב

כי כן יבורך גבר ירא ה'

לרגל ההילולא קדישא של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע (כ"א אדר) נעתיק מדבריו הקדושים מספרו נועם אלימלך (פרשת תצוה ד"ה בדרך אחר) שמבאר גודל ההשפעות הנשפעים להאדם כשזוכה ליראת שמים אמיתית.

זול"ק: בדרך אחר נראה לפרש בהקדם פסוק (תהלים לו, ג): בטח בה' ועשה טוב וכו'. הדעיקר צריך האדם לעבוד הבורא ב"ה ביראה שלימה, ולהיות תמיד כל אבריו נרתחין ומזדעזעין ביראת הבורא ב"ה, והאדם הזה אשר יראת ה' תמיד על פניו בלתי אפשרי לו להתאפק מלהוכיח בני אדם, והוכח יוכיח את עמיתו, ודבריו מעוררים את אנשים השומעים את דבריו לשוב לבורא ב"ה, כדאיתא (ברכות ו): כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים.

ואחר שפעל זאת להכניס יראה בלב אחרים, אזי אח"כ יוכה עי"ז שיכא לידי אהבת הבורא ב"ה בלב שלם, ולהדביקות אשר עי"ז יכול להמשיך השפעה גדולה אל העולם. וזהו אשרי איש ירא את ה' (תהלים קיב, א), עי"ז 'במצותיו חפץ מאוד' היינו אהבה.

והיינו שבדאי צריך האדם לבטוח בהש"ת שהוא ישלים לו כל הפציו, ואכן לאמיתו של דבר אין השתדלותו מועלת כלום, מכל מקום נדרש מן האדם לעשות מצידו כל מה שביכולתו להספיק צרכי ביתו, וכמו כן מוטל עליו להדריכם ולחנכם על הדרך הישר בכל הענינים, כי זהו תפקידו בעולם הזה, וכשהאדם יעשה כל מה שבידו לעשות יזכה לסייעתא דשמיא, והש"ת ישלים השאר.

הבא לטהר מסייעין אותו

ובאמת כן הדבר אצל כל עניני האדם, שמוטל עליו לעשות כל מה שאפשר בידו לעשות, והש"ת יסייע אותו להשלים הדבר בשלימות. וכן כותב הרה"ק רבי שלמה מכאבוב (הראשון) זי"ע (עשרת שלמה, פרשת קדושים), לפרש המצוה של ואהבת לרעך כמוך. דהנה לכאורה יש להפליא איך יתכן מציאות כזה, שכאשר נחתבה לחברו מחט בבשרו, האיך אפשר לו להרגיש בצערו של חברו באמת, ובשרו יכאב עליו כאילו נחתבה לו. וכן אם חברו עושה איזה שמחה, איך ידמה לו באמת כאילו שהוא בעצמו היה בעל השמחה.

'אמנם הענין הוא, דידוע דכלל גדול הוא בתורה שאדם מחויב לעבוד עבודת ה' עד מקום שידו מגעת, ועל השאר שאין לאל ידו לעשות, מסייעין לו מן השמים, על דרך אומרים ז"ל (יומא לט): הבא לטהר מסייעין אותו, אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה, מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה. הרי שלאדם המשתדל לעבודה מסייעין לו מן השמים בחיטות שאי אפשר לו להגיע אליהם בעצמו, וכן הוא בענין אהבת חברים, אף על פי שכל אדם נדמה לו שאי אפשר לאהוב את חברו שיהי' "כמוך" ממש, מכל מקום צריך האדם לעשות כפי אשר תשיג ידו, ועל השאר ישלח הקב"ה עזרו מקודש שיהי' כמוך ממש.

להם, ולעשות הפציהם – עליו לעשות כל מה שבידו למלא את כל צרכיהם, ולא יפטור את עצמו מחיוב זה עם תירוצים של מה בכך, כי הש"ת רוצה מן האדם שילך לעבוד וישתדל במסחר כדי שיוכל לפרנס את אנשי ביתו, ולא יהיה עצל ולומר 'אשתי תעבוד עבורי, או אקבל צדקה, או קבצאות מן המדינה', אלא מוטל עליו למלאות חובותיו כלפי ה' ואנשי ביתו, וכשאשתו אומרת לו שהיא זקוקה לאיזה כלי או שאר דברים בבית, ובאמת יש בהם צורך, עליו ללכת ולקנותם עבורה, ואם אין לו מעות, עליו לצאת לעבודה ולהשתכר בכדי שיוכל לקנותם.

ולהיות לבו שלם עמהם – האדם מחויב להיות נאמן לאנשי ביתו, ולא יכעס ולא יתעם עליהם, אדרבה יהא חביב ואהוב עליהם, וירף ידו מהזקתם – ימנע מלגרום להם שום נזק גופני או רגשי, **ויסבב על מה שיהיה טוב להם** – ישתדל לעשות להם כל צרכיהם, כגון למצוא להם שידוכים הגונים וכדומה, **ויהיה נאמן בכל עניניהם** – הוא אחראי למלאות כל צרכיהם בשלימות, הן לבריאות או ללימודם בישיבה, בכל ענין יתנהג כאב וכבעל נאמן. ואע"פ שיש לבטוח בה' שהוא ימלא משאלותם, מכל מקום דורשים מן האדם שיעשה כל מה שאפשר מצדו להספיק להם כל צרכיהם.

ויוורם לפני תועלתם בעניני התורה והעולם, לעבודת הבורא. עליו לחנכם ולהורות להם לעשות הישר והטוב בעיני ה', וכן צריך ללמוד עמהם עבודה שיוכל להתפרנס בו בהרחבה, וכן כיצד להתנהג בשאר עניני העולם. **כמו שכתוב** (ויקרא יט, יח): **ואהבת לרעך כמוך.** **ואמר** (שם, ט): **לא תשנא את אחיך בלבבך** – והיינו שגם בסתר לבן עליך להיות נאמן בשביל אנשי ביתך.

תלוי בזה כיצד שהם יבנו את ביתם וכל הדורות שיצאו מהם.

גם כי יזקין לא יסור ממנו

ידוע מה שאמרו הרבה מהצדיקים הקודמים לתת טעם למה שהרבה מן הדורות של באי אמעריקא יוצאי איירופה בשנים קדמוניות קודם המלחמה, לא החזיקו מעמד בשמירת התורה והמצוות, הרי הוריהם היו אנשים כשרים חרדים לדבר ה' שומרי תורה ומצוות, ומכל מקום היו הדורות שלהם יורדים לשפל המדינה, ויתערבו בגוים וילמדו מעשייהם, עד שנעקר מהם ומדרוניהם את שם ה', ויש הרבה מהם שאין להם ידיעה כלל שהם יהודים.

ואמרו הצדיקים שזה היה תלוי באיזה גישה באו הוריהם להנסינות הקשים שהיה אז, הגם שאי אפשר לנו לדון אותם במצבם, אבל אפשר לנו ללמוד מזה יסוד גדול בחינוך הצאצאים. כי ידוע שהיה אז נסיון גדול על שמירת שבת, וכל מי שרצה לקבל עבודה בכל מין מסחר היה מוכרח לחלל ה"ח"ל את היום השבת קודש במלאכה, ואכן היה הרבה מן היהודים שנסרו נפשן בשביל שמירת שבת, ובכל יום ראשון התחילו לחפש אחר מלאכה מחדש, מפני שהבעל הבית שלו של שבוע הקודם סילק אותו מפני שלא הגיע לעבודתו ביום השבת, אבל החילוק היה באיזה הרגשה עמדו בנסיון, כי אותם בני אדם שקיבלו עליהם היסורים באהבה, וכשהגיע שבת קודש היו שמחים וטובי לב על שזוכים לקיים את מצוות ה' ולשמור על קדושת שבת, הגם שידעו היטב התשלום היקר שייצטרכו לשלם על זה, והיינו שיאבדו מקור פרנסתם, אזי הבינו והכירו צאצאיהם בשמחת הוריהם, ונחלק בלבבם גודל הזכי' של מסירת נפש בשביל שמירת שבת, וכיצד שצריכין להעריך כראוי את מצוות השי"ת, ואכן הם הם שזכו להישאר שומרי תורה

וחי יש להעמיס בכונת הפסוק 'ואהבת לרעך', שאתה צריך להשתדל בכל מה דאפשר לך לקיים המצוה הזאת ואהבת לרעך, ומסיים הפסוק 'כמוך אני השם', כלומר שתהי' האהבה כמוך ממש על זה יהי' לך סיעתא דשמיא להיות בעזרתך שתוכל לקיימה בשלימות'.

באופן זה על האדם למסור את עצמו בשביל בני משפחה, שיתאמן עד שידו מגעת להספיק להם את צרכיהם, וכשיעשה כן יזכה שמן השמים יסייעו אותו להשלים כל חפצו ורצונו בשלימות.

והגדת לבנך ביום ההוא

ועלינו לדעת גודל החיוב והאחריות שמוטל עלינו לגדל ולחנך את הצאצאים שיתנהגו על הדרך הישר והטוב, ועל דרך ישראל סבא, כמו שאמרתי כאשר היה התעוררות לקרב יוצאי רוסיה, והעסקנים ביקשו מכמה אנשים שיבואו לערוך עמהם הסדר לביל התקדש חג הפסח, שבדאי דבר גדול הוא למאוד לקרב ולחזק הנשמות הרחוקות האלו, ואכן מוטל עלינו לעשות בשבילם כל מה שבידינו בשאר ימות השנה, אבל לביל הקדוש הזה שהוא מיוחד לקיים המצוה של 'והגדת לבנך', עלינו לפנות עצמנו מכל העיכובים והטירדות, ואפילו ממצוות אלו, בכדי להיות ולישב עם בני המשפחה, כי הלילה הזה נקבע אך ורק בשביל המשפחה, לשוחח עמהם בעניני יציאת מצרים, ולהחזיר בלבבם האמונה הטהורה ויסודות החיים, כי אז נשפע מן השמים כח מיוחד להאב להשפיע לצאצאיו, כידוע מהרה"ק מאפמ"א זי"ע (אוהב ישראל לפסח, ד"ה יכול מר"ח).

עוד נכון לדעת שמוטל ביד ההורים כל העתיד של צאצאיהם ודורותיהם אחריהם, כי כאשר יכניס בלבבם חפץ ותשוקה לעבודת השי"ת, ויחדיר בהם יסודות איתנים לאמונה ובטחון בהשי"ת, אזי אפשר לו להעמידם על דרך הישר לכל חייהם, וכן

השבת חלילה, ואם לא היו מוכנים לעבוד בשבת לא היו מקבלים עבודה אצל שום מסחר או מלאכה כנ"ל, ובהיותו ערליכע איד מסר עצמו במסירת נפש שלא לחלל את השב"ק, ובכן לא היה אפילו פרוטה אחת לפרנס את בני משפחתו, וגם זרקו אותו ממקום דירתו מפני שלא היה לו לשלם את דמי הדירה, והיה מוכרח לדור בשוק מבלי גג על ראשו.

באחד מן הימים נתוודע לו מבית הכנסת אחד שבעיר מענהעט"ן שיש שם מקום פנוי בתחתית הבית, והתקשר עם אחד מן הגבאים לבקש ממנו שירשה לו לדור שם עד יעבור זעם, ונתן לו רשות. ובזה היה לו ישועה פורטה עכ"פ שלא יתגלגל הוא ובני משפחתו בשוק.

בבית הכנסת הלזו לא היה מתקיים מנין לתפילה כי אם בשבת, אבל משך ימי השבוע היה הבית הכנסת סגורה, פעם אחת היה לראש הקהל יארצייט מאחד מהוריו, ולכבודו פתחו את הבית הכנסת והתקיים מנין. באמצע התפילה ראה הראש הקהל שמסתובבים שם כמה ילדים מלובשים בבגדים בלויים וקרועים, וניגש לאחד מהגבאים לשאול על הדבר, והוא השיב לו שנתן רשות למשפחה זו לדור בתחתית הבית הכנסת מפני שאין להם מקום לדור. כאשר שמע הדברים קרא לאיש הלזה אליו, ואמר לו שאינו רוצה שיחי' עוד חיים דחוקים כאלו, אלא יבוא לעבוד מקום עבודתו, והוא ישלם לו את משכורתו השלימה, וגם לא יצטרך לעבוד ביום השבת.

הראש הקהל סבר בנפשו שבודאי ישמח על ההצעה כמוצא שלל רב, אבל לתמיהתו ענה לו האיש שמכיר לו טובה על טיב לבו, אבל הגם שהוא אינו צריך לעבוד בשבת, אינו רוצה לעבוד במסחר שהבעלי בתים שהם ישראלים עובדים ביום השבת, כי רוצה ליהנות ממעות הבאים על ידי חילול שבת.

ומצוות. אבל אותן האנשים שבשעה שהגיע יום שבת קודש היו שבורים ורצוצים, והתאונו כסדר על 'שמוכרח' לשמור שבת קודש, ולאבוד הפרנסה בשביל זה, הצאצאים שלהם פרקו מעליהם עול התורה והמצוות, כי הם הסתכלו על שמירת התורה כעול ולמשא.

על כן מוטל עלינו להחדיר בלבבות צאצאינו חמימות והתלהבות לעבודת השי"ת, וגודל הזכי' שזוכים להיות מעם ה', וההרגשה הנכונה למצוות השי"ת, כי זה יעמוד להם לימים רבים.

מה מצערי גבר

אחד מן הסיפורים המרובים על התקופה ההוא, מסופר על איש אחד שהיה דר בעיירה קטנה באירופה, וכרוב האנשים בימים ההם היה עני ואביון מגוזלו, ומידי יום ביומו עבד קשות בכדי להביא פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. באותו התקופה כבר נתפשטה השמועה שיש 'מדינת הזהב – מדינת אמעריקא' שאפשר לחיות שם בהרחבה ובמנוחה, אבל היות שידע היטב המצב ברוחניות במדינת אמעריקא, ושכל באיה לא ישובו, על כן נכנס להרה"ק הרבירי יחזקאל משינאווא זי"ע לשאול בדעת קדשו אם יקבוע מושבו באמעריקא או לא.

למרבית הפלא ענה לו השינאווא רב זי"ע שאכן יסע לאמעריקא ושם ימצא די מחסורו. החסידים כששמעו תשובת השינאווא רב תמהו, שמעולם לא הרשה לשום אחד מהם לנסוע לאמעריקא, וגם אם היו נמצאים במצור ובמצוק באין בידם לפרוטה אפילו שוה פרוטה, וכששאלו את פיו על זה אמר 'אים געטרדי איך צו פארן קיין אמעריקא'.

האיש הלזה ציית לרבו וקבע מושבו באמעריקא, אבל בכל פעם שמצא מקום לעבודה הוצרך לעזוב אותו בהגיע יום השבת קודש, כי בימים ההם היה נדרש מכל או"א לעבוד גם ביום

והמחבר מזהיר מאוד לאלו שלא יעשו כן בכוונה הרצויה – **כי מי שתהיה בדעתו בעשותו הפציהם על אחד מהדברים שזכרנו תחילה** כגון טובות כבוד שבח והודאה, **לא ישיג רצונו מהם בעולם הזה וייגע לריק** – יתכן מאוד שלא יקבל מהם מה שקיוה לקבל, ויצטער מאוד על זה, וממילא יאבד את חיותו בעולם הזה, ובנוסף לזה – **ויפסיד שכרו לעולם הבא** [ויל"ע למה מיוחד מצוה זה שמדגיש בכאן שיפסיד שכרו בעולם הבא, והרי בכל המצוות כן הוא].

התהלך עמו בתמימות

והאופן שאפשר לאדם להשיג כל זה הוא על ידי שיתנהג בתמימות לקיים מצוות השי"ת, מבלי חשבוטת ופניות, וזהו המצוה של 'תמים תהיה עם ה' אלוך' (דברים י"ח, ג). וכלשון רש"י ז"ל שם (ד"ה תמים): **התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחד העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. ע"כ.**

ולזה נצטוונו במצות 'פרה אדומה' (שקראנו אתמול הקריאה של פרשת פרה), שנקראת 'חק', מפני שצריכין לקיימו מבלי להבין טעמו. והנה באמת נתקשו המפרשים למה הו"ל 'חק', והרי כבר הביא רש"י ז"ל טעם המצוה בשם רבי משה הדרשן (במדבר יט, כב ד"ה ונ"א העתקתי): **משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנט הצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל.**

בספר שמועות יצחק איתא משמיה דהרה"ק רבי יצחק מוואראק זי"ע לפרש באופן נפלא, דאכן כנים הדברים שהפרה אדומה באתה לכפר על החטא העגל, וזה בעצמו שאין אנו יודעים הטעם של מצוה זו, וזה כפרה על החטא העגל. כי השורש של החטא העגל היה שבשלא ידעו והביטו לא קימו, שאמרו זה משה וגו' לא ידענו וגו' (שמות לב, כג),

מיד כשראה הראש הקהל את העזות דקדושה של האיש הלזה, אמר לו שהוא מוכן לסגור את כל מסחרו ביום השבת, ובזה יוכל הוא לעבוד אצלו. ומאז והלאה נתהפך הראש הקהל לאיש אחר, ונתקרב לתורה ומצוות כדבעי.

חנוך לנער על פי דרכו

וז"ל"ק: בקטע הבא יבאר המחבר הגישה הנכונה למי שאכן משתדל לפרנס ולכלכל את אנשי ביתו כראוי, וידגיש נקודה נחוצה שיש הרבה בני אדם שטועים בזה, כי יש שסוברים שתכלית כל התמסרותו בשביל משפחתו אינו אלא הגמול והטוב שיקבל מהם כהכרת הטוב על מה שהטיב עמהם, והרבה רעות יוצא מזה, שבשאר סובר כן הריהו מושל עליהם באופן לא נעים, ומשתמש עמהם כעבדים. אבל זהו טעות מעיקרו, כי האדם מחויב לפרנס ולגדל אנשי ביתו על צד היותר טוב מצד התפקיד שפקד עליו השי"ת, ולא בכדי לקבל תשלום גמול מהם.

לא ליחל הגמול מהם – לא יטיב עם בני משפחתו למטרה לקבל מהם שכר, **ולא לקדם אצלם** – ולא מתוך כוונה שיעזרו לו כשיצטרך לעזרתם, **ולא מאהבתו בכבודם ושבתם** – ולא מפני שאוהב את הכבוד והשבח שהם יתנו לו בשביל זה, **ולא ישתרר עליהם** – וכן לא בכדי להשתלט עליהם כרצונו. האדם אינו 'מושל' על בניו, ונוגע בפרט אחרי הנישואין, שגם הוא עוזרם בכמה פנים לא יטעה בזה שהוא השליט עליהם, אלא עליו לעשותו בחפץ לב מצד אהבתו אליהם.

אך לקיים מצות הבורא – אלא שיעשה כל מה שהוא עושה עמהם בכוונה ובמטרה לקיים את ציווי השי"ת, שהוא דורש מעמו לעשות כן, **ולשמור בריתו, ופקודיו עליהם**. ולכן אף שיתכן שיקבל מהם כבוד ושמחה, מכל מקום אין לו לעשותו רק בשביל זה, אלא המטרה שלו יהיה רק בכדי למלאות תפקידו בעולם הזה.

וגם אשר לא שאלת נתתי לך

וזה"ל: עכשיו יבאר המחבר כי אדרבה, מי שמוסר את עצמו בלב שלם ובנפש חפצה למשפחתו, מבלי כוונה ותכלית לקבל מהם הגמול והשבת, אזי הוא יזכה שהם יגמלו לו טובה בעולם הזה. **ואם הוא נוהג בזה לעבודת האלוקים בלבד, יעזרם האלוקים לגמול אותו בעולם הזה** – השי"ת יתן להם היכולת והרצון להטיב עמו, וכגון שיתן להם עושר בכדי שיוכלו לעזור לו בתמיכה כספית, **וישים בפייהם שבחו, ויגדל ענינו בעיניהם.**

ויגיע אל הגמול הגדול בעולם הבא, כמו שאמר האלוקים לשלמה (מלכים ב' ג, י): **וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד.** שלמה המלך ביקש מהשי"ת שיתן לו חכמה בכדי לשפוט ולהנהיג כלל ישראל, השיב לו השי"ת ואמר לו: מפני שביקשת רק זאת, אדרבה אוסיף לך ליתן גם עושר גם כבוד. זהו הענין הנוגע לכאן, שכאשר האדם עושה את מה שהשי"ת דורש ממנו שיעשה לבני משפחתו, ובאופן הראוי שעליו לעשותו, מבלי לצפות לשתלום גמול, אזי יזכה לברכה ושכר מיוחד גם בעולם הזה, שאכן יקבל הגמול והכבוד והשבח מבני משפחתו.

ותהא אמונתך קשורה בלבנו

הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע חיבר התפילה הידוע 'תפילה קודם התפילה', והכניס לתוכו כל הבקשות והתפילות הנחוצות לכל איש ישראל בכל מצב שהוא, כמו שידוע שחיברו מפני שרצה לתקן נוסח תפילה חדשה שיהא שוה לכל נפש, כי רוב העולם אינם מכוונים בתפילתם כראות מקוטן ההשגה, אלא שאנשי כנסת הגדולה מנעו אותו. וכן סיפר הרה"ק מראדשיץ ז"ע מענין זה (נפלאות הסבא קדישא), וז"ל: סיפר הסבא קדישא מראדשיץ ז"ע שבילדותו בעת שהי' אצל הרה"ק

דבחסרון ידיעה והבנה לא עשו. והתיקון של זה בפרה לקיים המצוה בלי ידיעת טעם אלא מתוך אמונה, זהו הטעם של רבי משה הדרשן, שנותן טעם על שאין לפרה אדומה טעם.

כשהאדם מחזק את עצמו בזה הבטחון, למסור הנהגת חייו בהשי"ת לגמרי, בתמימות בלי שום חקירות וספיקות, אזי זוכה למנוחה ומרגוע שאי אפשר לתאר, וממיל יש לו לב פנוי לעבודת השי"ת, ולמלאות תפקידו בעולם הזה. ובאמת זהו תכלית הבטחון שביביא את האדם לידי הרגשה זו, כמו שהביא בספה"ק דברי ישראל (פרשת ראה ד"ה כי השני) בשם: **אא"ז זצוק"ל (מקוזמיר) שאמר,** הנה ענין הבטחון היא ענין רעיוני ומחשבי, ושידע האדם שהבטחון היא אצלו באמת, הכחינה היא השלך על ה' יהבך, היינו כמו שמשליך מעל כתפו המשאוי אזי הוא מרגיש בעצמו קלות ונייחא, כמו כן הכחינה בענין הבטחון, כשמרגיש בלבו נייחא מעול טרדת הפרנסה, כי השליך מעל כתפו יהבו על ה', אזי הבטחון היא אמת, ואז בוודאי והוא יכלכלך.

ולפי זה מפרש הכתוב: ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו (ירמיה יז, ז). דיש לדייק כפל הלשון אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. אלא הפירוש הוא כי אם יאמר לך בעת צר לו שיש לו הבטחון על הישועה, מהו הסימן שיש לו הבטחון הראוי, הלא יוכל להיות שאין בטחון זה אלא משום מה איכפת ליה, כי מה יפסיד על ידי הבטחון, ולאידך גיסא כלום יטיב מצבו בלי בטחון, אלא עיקר הבטחון הוא אשר אף בעת שפלות מצבו ולא יוכל לשיית עצות בנפשו, בכל זאת לא יתהלך ביגון ואנחה, וכח הבטחון יחזקהו ויאמחהו, ויעלוז לבו מלא שמחה בחזקת הישועה.

זהו שאמר הכתוב ברוך הגבר אשר יבטח בה', אבל מהו הבטחון, על זה גמר אומר 'והיה ה' מבטחו', אין והיה אלא שמחה (בראשית רבה מב, א) השמחה היא הבטחון.

רבי יהושע ווייסמאן ע"ה, שזכה להגיע לגיל המאה ויותר, ועת זקנותו עלה מגרמניה לארץ ישראל:

בילדותי הו הורי שעלו מאשכנז דרים בשכונה החדשה 'נחלת שבעה', היה זה בשנת תרמ"ב, ומגיפה נוראה פרצה בשכונה, בתחילה נפל בה אבי זכרוננו לברכה, שעסק בשמשות בבית הכנסת שבה, ותקופה קצרה אחר כך גם נפטרה עלי אמי, נשארתי יתום גלמוד, הדבר נודע למשפחתנו בגרמניה, ודודי אח אמי הגיע לכאן כדי להשיבני לגולה ולאספני אל ביתו. הוא הגיע בשבוע שחל בו חג הסוכות, ואמור היה לחזור מיד אחרי החג.

בימי החג ביקרנו יחדיו אצל כל גדולי ירושלים, ובשמחת תורה לקחני דודי להתפלל בבית הכנסת שב'בתי מחסה' בעיר העתיקה, אצל הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל (יודה"ל יט אדר ב') אחרי שכבר הספיק לשמוע על שמחת התורה הגדולה ועל ריקודיו הנפלאים של הצדיק רבי יוסף חיים בשעת ה"הקפות".

רגיל היה רבי יוסף חיים כל שנותיו, גם בימי זקנותו כאשר כתו הרבנות של עיר הקודש כבר היה מונח על ראשו, לאסוף את כל ילדי בית המדרש, ולדקדק עמהם במשך שעות ארוכות, כשהוא שר את הפזמון אין כאלקינו באידיש, והילדים עונים אחריו, גם אני הצטרפתי למעגל הילדים ורבי יוסף חיים שהכיר את הורי ומשפחתו, וידע שהתייתמתי קרובי ביותר, הוא תפס את מקומו במעגל סמוך אלי, הושיט לי את ידו הטהורה, ורקדני יחדיו.

והנה לפתע עצר רבי יוסף חיים את מעגל הילדים מריקודו, הקהל המשיך לרקד עם ספרי התורה, והוא פנה אלי ואמר: יהושע'לה, וכי איך תסביר את הענין כי אנו מזמרים ומכריזים 'אין כאלקינו אין כאדונינו', ואחר כך שוב אנו כאילו שואלים 'מי כאלקינו מי כאדונינו', הלא אין זה על הסדר, ששואל אחרי התירוץ?

רשכבה"ג מרן הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל, ועמד עם איזה חסידים מהחברייא קדישא שלו ומשיח עמהם לפני בית הרה"ק הנ"ל, ובתו"ב ראו אנשים גבוה קומה מאוד שהלכו במהירות אל בית מרן הרה"ק מליזענסק, ובהגיעם אל פתח חדרו כפפו קומתם והלכו לתוכו, והרה"ק סגר הדלת ופניהם לא ראינו רק אחוריהם, וחיכינו בחוץ עד צאתם כדי להכיר האנשים ההם אבל מה נשתוממנו מזה שבעת צאתם מחדר הרה"ק שוב לא הסתפקנו בעיינינו לראותם על פניהם רק אחוריהם ותיכף נעלמו מעיינינו, אז הבננו כי לא דבר ריק הוא, והוסכם בינו לישאל את פי מרן הקדוש זי"ע.

והלכו החסידים הזקנים ושאלו למרן הרה"ק זי"ע מזה, והשיב להם הרה"ק זי"ע בזה"ל: כאשר ראיתי שרוב העולם אינם מכוונים בתפילתם כראות מקוטן השגתם ומגדל טרדת הזמן וקושי הפרנסה אינם יכולים לכוון דעתם בכל התפילה, עלה על דעתי לתקן נוסחא חדשה וקצרה שיהיה שווה לכל נפש והרגישו בזה האנשי כנסת הגדולה הקדושים זי"ע ובאו הנה והתיעצתי עמם ואמרו לי שאתקן תפילה קודם התפילה, וזה יועיל בעזהש"ת למי שאין ביכולתו לכוון בכוונת הראויות לכוון בכל התפילה, ע"כ.

אחד מן התפילות שהכניס בתוך התפילה הוא: 'ותקבע אמונתך בלבנו תמיד בלי הפסק, ותהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תמוט'. ונחון מאוד לכל אדם להתפלל על זה בסדר, שיזכה לאמונה תקועה בתוכיות לבבו שלא ימוש ממנו ומדורותיו אחריו בשום מצב ומקרה שבעולם.

אין כאלוקינו אין כאדונינו

סיפור נפלא בענין זה איתא בספר ירושלים של מעלה (חלק ד', פרק' כך נפרצו החומות), שהיה מספר

גוברים אז מה? למה? מדוע? איך לצאת? עד ששואלים ח"ו מי כאלקינו מי כאדונינו, ומגיעים לידי כפירה גמורה. אולם עצה אחת ישנה לכך, לשים בדרך החיפוש אבנים לבנות, ולקבוע כי רק זו היא הדרך בה אפשר להגיע שוב אל הפתח לאור העולם, כשאנו מכריזים קודם וקובעים 'אין כאלקינו אין כאדונינו, אין אחר בלתי הוא, הרי גם כשנמצאים בתהומות אין מאבדים את הדרך הנכונה'. אלה הן האבנים הלבנות של כלל ישראל! סיים רבי יוסף חיים את דבריו בהתרגשות, ושוב אסף את מעגל הילדים ורקד עמם בהתלהבות.

בימיו האחרונים היה רבי יהושע מרבה לחזור על סיפור זה, והיה מוסיף בגניחה:

המון המון עברתי בימי חלדי הארוכים עלי אדמות, נסיונות שונים עדו עלי מעת הגעתי בילדותי לגרמניה, שתי מלחמות עולם שגרמניה ניהלה עברתי, שהייתי במחנות כפיה, איבדתי את כל משפחתי, את רעייתי את בני ובנותי, כמעט כבר אמרתי נואש ואיבדתי כל תקוה, אך כשהייתי נזכר בדבריו של רבי יוסף חיים, ובאבניו הלבנות של הצדיק הירושלמי שזכיתי להכיריו רק בילדותי, היו לי אבנים טובות אלה כקרני אור באפילה הגדולה עד היום הזה. העולם הזה אינו שלטו יש מנהיג לבירה היודע לתרץ את כל השאלות ואת כל החקירות.

נרגשתי עד כדי דמעות משאלה זו, וכי מה רוצה הרב ממני הילד הפעוט והיתום, ולמה דוקא פנה אלי, הלוא בודאי - חשבתי לתומי - ראה משהו רשום במצחי, או איזה סימן של חטא בפני, ואנה אני בא מגודל הבושה. אך רבי יוסף חיים הרגיעני, ואמר: לא התכוונתי חס ושלום ילדי היקר לשאלה עצמה, ולא עלה על דעתי כלל כי אתה הוא דוקא הילד שצריך לענות לי על שאלתי, אלא שרציתי להשמיע לילדים כולם את התירוק, ומכיון שאתה עומד סמוך אלי פניתי אליך.

הרב הסתכל בי בעיניו הזכות והמרגיעות, והתחיל בתירוצו כאשר הילדים כולם נקהלים מסביבו:

'הרי ידוע לך ילדי כי ישנם בעולם חוקרים המחפשים אוצרות ועתיקות במערות, המערות הן לפעמים ארוכות חשובות ומעוקלות מאד, וכאשר נכנסים לתוכם עמוק קשה מאד למצוא את הדרך שוב לפתח כדי לצאת מהן, מה עושים חוקרים אלה, הם מסמנים את דרכם בחלוקי אבנים לבנות, וכאשר מסיימים את מחקריהם חוזרים בכיוון אבנים אלה'.

המשיך רבי יוסף חיים ואמר: 'דע לך בני העולם הזה דומה למערה ארוכה מעוקלת וחשוכה, והאדם הנמצא בו דומה למחפש האוצרות, כל ימיו הוא שואל מבקש ומחפש, אך לפעמים נכנסים לעמקים שונים, השאלות והחיפושים

דברי תורה

שלוש סעודות פרשת לך לך שנת תשפ"ד בביהמ"ד חוות דעת בסוגעיט

בתוכן:

עיקר בריאת האדם בעוה"ז לשבר את הטבע שלו • תורה בלא מידות אינו שווה כלום • גדלות האדם נחשב כפי המידות שיש לו

מהבעש"ט הק' שאמר בשם רבינו סעדיה גאון, שעיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא לשבר את המידות והטבעיות הרעים שלו, כל אחד כפי טבעו ומהותו. וכן איתא באריכות בצעטיל קטן להרה"ק הר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע (אות טז) שהאדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע, עיי"ש. וכדברי הרמב"ם באריכות בשמונה פרקים (פ"ד).

בפרשתן (יד, יח): ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לא-ל עליון. באמרי יוסף הביא בשם אביו מה שהקשה הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע (הובא בדברי מאיר) מדוע הפסיק הכתוב באמירת 'הוציא לחם ויין' קודם והוא כהן לא-ל עליון, הלא הול"ל: ומלכי צדק מלך שלם כהן לא-ל עליון הוציא לחם ויין. עוד מדייק שתיבת 'והוא' מיותר.

תורה בלא מידות אינו שווה כלום

וביותר איתא בשערי קדושה להקדוש ר' חיים ויטאל (ח"א ש"ב) שאף אם נכתר האדם בכתרה של תורה עבודה וקיום המצוות, אין בדברים אלו שום חשיבות אלא א"כ משבר את המידות המגוננות שיש לו, ומהאי טעמא אינו מוזכר בתורה ענין המידות הרעות והטובות, בין שאר המצוות, כי עבודת המדות קודם לכל המצוות, ומבלעדי

עיקר בריאת האדם בעוה"ז לשבר את הטבע שלו

ונראה לבאר בהקדם מה שכתבו לבאר דברי רש"י ריש פרשתן (יב, ב) ד"ה והיה ברכה, כך חותמין. שהכוונה היא שחותמין במידת החסד שהיא מידתו של אברהם אבינו. והענין הוא דהנה איתא בבן פורת יוסף (פרשת לך לך יב א פן ג' ע"פ סוד, ופרשת ויחי מז כח) ששמע

על דבר הפעלץ, עד שהלך ומכר כל אשר לו וקנה לעצמו ג"כ פעלץ מפואר כמו העשיר. ויהי היום והעני נכנס לביהמ"ד לבוש באותו פעלץ וכל העם שראו אותו פרצו בשחוק, עד שנעשה העני לשחוק בפי כל. והלה עמד ותמה מה נשתנה הוא מהעשיר שנעשה לשחוק בעיניהם, ושאל על פשר הדבר עד שליבנו לו הענין, שהעושר כיון שהוא לבוש מכף רגל ועד ראש בבגדי פאר לו נאה ויאה להיות לבוש על אותן הבגדים בפעלץ מפואר, אבל אתה שהנך לבוש בבגדים קרועים מה מקום יש לפעלץ מפואר על הבגדים המכוערים, ואדרבה אין הדבר מביא אלא לידי שחוק, ולפיכך נעשית ללעג ולקלס בעיני כל.

וסיים הרבי ר' זושא לאותו איש, שאם אין אתה יכול לעשות טובה לשני, ואין אתה יכול לחזור על הפתחים לקבץ נדבות לצדקה מחמת שהנך יושב ולומד, הרי מזה שאין לך מדות טובות, ואין אתה מוכן למסור מעצמך בשביל אחרים, ואם כן אין תורתך שווה כלום, והנך כמו אותו עני הלבוש בפעלץ מפואר אמנם הבגדים שמתחתיו קרועים ומכוערים.

וע"פ זה ניתן לומר בכוונת התנא (שם): אלו דברים שהאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב ואלו הן כיבוד אב ואם וגמ"ח וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם, שרק כשיש גם המידות טובות האלו שמנאם התנא שייך להוסיף ג"כ ותלמוד תורה כנגד כולם, אבל הא בלא הא לא סגי.

המידות טובות ושבירת המידות המגונות אי אפשר להתחיל בקיום המצוות כלל, ומהאי טעמא צריך להיזהר ביותר ממידות רעות יותר ממצוות עשה ולא תעשה, שענין המידות רעות קשה יותר מהעבירות עצמן, ורק כשהאדם בעל מידות טובות יכול לקיים את המצוות בניקל, וכן להיפך ח"ו ע"י המידות רעות באין לידי חטא. עכתה"ק. וכע"ז כתב באריכות **האורחות צדיקים** בהקדמתו.

וכזה ביאר **המדרש שמואל** כוונת התנא (אבות פ"ב מ"ב): יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגעת שניהם משכחת עוון. דהכוונה הוא שרק ע"י ידרך ארץ ומידות טובות, אז יפה התלמוד תורה, שכשלומד תורה ומדבר בנחת עם הבריות ומתנהג במידות טובות, הרי זה משכחת עוון, והא בלא הא לא סגי, וכאמור. וכן ביאר **בערוגת הבושם** (ח"ב).

ובענין זה מסופר על הרה"ק **הרבי ר' זושא מאנפאלי ז"ע**, שבא לאחד מן העיירות לחזור על הפתחים לקבץ נדבות לצדקה, ונכנס לביהמ"ד וראה אחד שיושב ולומד, וביקש ממנו אם ביכלתו לעזור לו לחזור על הפתחים. והשיב לו האיש שאינו יכול כיון שהוא לומד עכשיו, והרי אמר התנא (פאה פ"א מ"א) ותלמוד תורה כנגד כולם. וענה כנגדו הרבי ר' זושא בעובדא שהיה פעם אחת עושר גדול שהיה לבוש בבגדי פאר כדרך של עשירים, וביום מן הימים קנה לעצמו עוד פעלץ מפואר מאוד, והיה שם עני אחד שקינא מאוד לאותו עשיר

ואעפ"כ לא נחה דעתו, עד שהוא עצמו הלך אצל אברהם וראה גדלו, עיי"ש מה שמבאר בזה לפי דרכו דלחם ויין היינו הצדקה שעשה אברהם אבינו.

אמנם לדרכינו נראה לומר בביאור הפסוק, שדברי הפסוק הם דברי שם בן נח מה שאמר על גדלותו של אברהם אבינו, והכי פירושו, ומלכי צדק מלך שלם, דהיינו שם בן נח אמר שגדלותו של אברהם אבינו אינו מחמת גדלותו בתורה, אלא משום 'שהוציא לחם ויין', והיינו שנהג במידת החסד וכן היה מחזק ומקרב לכל מי שנכנס לאהלו, ומידה זו היא שהביאתו להיות כהן לא-ל עליון. וכאמור שתורה בלא מידות טובות אינו ראוי לשבח את האדם לשום דבר, ומשום כך אף שאברהם אבינו היה גדול בתורה וקיים כל התורה כולה קודם שניתנה, מ"מ לא זו היא הסיבה והטעם שנעשה כהן לא-ל עליון, אלא ע"י שניתוסף מידת החסד הרי נעשה אדם השלם, ועי"כ נעשה גדול כ"כ עד שזכה לקרב אליו אלפים ורבות ולהכניסם תחת כנפי השכינה.

והנה אא"ז כ"ק גאב"ד מעלבורן זצוק"ל המרא דאתרא דהכא היה גדול בתורה, אמנם מידת החסד והמידות טובות שראו אצלו היתה להפליא, עד ששאל בשלום כל ילד קטן שנכנס לביהמ"ד. וזכורני שכשישב שבעה על בתו הבכירה מלכה ע"ה פנה לאחד שהיה נוכח שם ושאלו, הרי חמיך אמור להגיע לנחמני, ושמעתי שלאחרונה פתח לו ביהמ"ד "דערמאן מיר מיט

על פי הדברים האלו נחזור לבאר כונת רש"י ז"ל במה שבירך הקב"ה את אברהם עם הברכה של בך חותמין, שמידת החסד דומה לחתימת האדם על השטר, וכמו בשטר לולי החתימה אין כל תוקף להשטר אף אם יהיה כתוב שם הענין כמה פעמים, כמו כן האדם אף אם יהיה האדם מוכתר בכתרה של תורה עבודה וקיום המצוות, אין בזה כל תוקף לולי החתימה שהיא מידת החסד, שהיא מידתו של אברהם אבינו.

גדלות האדם נחשב כפי המידות שיש לו

ובזה נבוא לביאור הפסוק המוצג בראש דברינו. דהנה מובא משם הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע (הובא בדברי מאיר) מימרא נפלאה שביאר בדרך צחות, ששם בן נח היה צדיק וזקן וגדול הדור ורבי מפורסם, ויקם רבי חדש האברך ר' אברהם ונעשה מפורסם מאוד, ונתרבו ההולכים להרבי החדש, וכמבואר באריכות בדברי הרמב"ם (עכו"ם פ"א הל' ב' ג) גודלו של אברהם אבינו ובתוך הדברים שם איתא שנעשה גדול כ"כ עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות והם אנשי בית אברהם, ושתל בליבם העיקר הגדול הזה, וחיבר בו ספרים, עי"כ עיי"ש. ושם בן נח רצה לדעת הסיבה לזה שכולם נתקרו להרבי החדש ועזבו את הרבי הזקן, וגילוי לו סיבת הדברים שאברהם אבינו היה מכניס אורח גדול וביתו פתוח לרווחה, אבל עדיין לא נחה דעתו של שם מזה, ואמרו לו שנותן הרבה צדקה,

עסוק בענין זה היאך לשמח אחרים
ולכבדם, וזה היה שלימותו של אא"ז
זצוק"ל, והוא כהן לא-ל עליון.

וועלכע נאמען פירמע רופט ער זיך" כדי
שכשיבוא אוכל לשאול בשלומו באופן
נכבד. ורואים שאף כשישב שבעה היה

מזל טוב וגדיא יאה

משגרים אנו בזה מיטב ברכותינו אמע"כ האברך כמדרשו,
עוסק באורייתא תדירא, ה"ה

הרב שימחהל דיב בער-גער שליט"א

חבר המכון

לרגל שימחהת הולדות בנו למזל טוב וכשעה טובה ומנוחהת

ובחדא מחתא נביע בזה רגשי הכרת הטוב למע"כ על
שעומד לימין המכון במסירת נפלאה מדי שבוע ושבוע
למען הוצאת ד"ת של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

ויה"ר שיזכה מע"כ לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ויזכה להמשיך
בעבודת הקודש בזיכוי הרבים, מתוך נחת ורחבת הדעת וכל טוב סלה, עדי נזכה
לביאת נו"אל צדק במהרה בימינו אמן

המברכים,

ליאון מ"ב

שלש סעודות פרשת וירא שנת תשפ"ד

בתוכן:

דרך בני עלייה שכל שעה ושעה בעבודת ה' נדמה להם כשעה ראשונה • להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, אלא כל הדלקה היתה כהדלקה ראשונה • אאע"ה עבד את השי"ת בהתלהבות גדולה כיוון שהיה נדמה לו שאינו יושב אלא בפתח האוהל • מעשה אבות סימן לבנים, להורות לנו את הדרך אשר ילכו בה • ע"י שיחשוב שאינו אלא בהתחלת עבודתו יצא מהיצה"ר • קדושת לילי החורף כקדושת חול המועד

המדרש (ויק"ר פ"ח ס"ג) על הפסוק (ויקרא ו, יג) זה קרבן אהרן ובניו, חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנם של נשיאים. כי באמת אין לך אדם בישראל שאין לו שעה שחושק לעשות רצון קונו ונותן לב לשוב, אלא שאין חסידות כחסידות בתחילתו כמו"ש הרוקח בהקדמתו ואחר עבור שעה נתקרה וחוזר לקדמותו, וכל זה בפשוטי עם. אבל בני עליה - כל שעה ושעה כשעה הראשונה, שבכל עת נדמה להם שעתה מתחילים לעבוד להשי"ת, ואין אצלם אמצע וסוף רק תמיד התחלה.

והנה קרבנם של נשיאים שהיתה לחנוכת המזבח אחר הקמת המשכן היתה בהתלהבות גדולה בראותם כבוד ה' מלא את המשכן, והיתה חנוכה ראשונה, ולכך היה חביב מאוד לפני הקב"ה כפי הדביקות והתלהבות שלהם. אמנם קרבן אהרן אף שהיה בכל יום פעמיים, בבוקר ובערב, שדרך פשוטי עם שאין נעשה כ"כ בדביקות, מ"מ אהרן עשאה בכל יום בדביקות והתלהבות כביום ראשון, ולכך

בפרשתן (יה, א): וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האוהל כחם היום. א) הקשו המפרשים מדוע כתוב יב'חם היום ולא יב'חם היום.

ב) ברש"י (ד"ה ישב) כתב לדרוש מה שהכתיב הוא ישב והקרי הוא יושב. ועוד לאלוק מילין לדרוש הקרי והכתיב.

ג) בפסוק (פסוק ד) יוקח נא מעט מים וגו' והשענו תחת העץ. איתא במד"ר (פמ"ח ס"י) אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת והשענו תחת העץ חייך שאני פורע לבניך וגו' דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים. וצ"ב מהו המידה כנגד מידה.

דרך בני עלייה שכל שעה ושעה בעבודת ה' נדמה להם כשעה ראשונה

ונראה לבאר הענין בהקדם דברי הישמח משה (סוף הפתיחה) בביאור דברי

גדולה כמו שלא הדליק מקודם, ונדמה לו כל הדלקה כהדלקה ראשונה.

ובדברים אלו איתא בשפת אמת (בהעלותך שנת תרל"ה) שאהרן עשה מעשה המצווה כל ימי חייו ככוונה ורצון אחד, כי דרך כל האדם שבהתחלה מתעורר לטוב ומקיים המצוות בחשק מרובה, אמנם בעבור זמן קט נשכח ממנו ההתעוררות, וצריך תמיד לחפש התעוררות באופן אחר. והאמת כי ההתפעלות וההתעוררות בהתחלה הוא המובחר, ולזאת נאמר על אהרן שלא שינה שכל הדלקה בפני עצמו עשה בהתפעלות רבה כבהדלקה ראשונה.

וכמו כן איתא בתורת אבות בשם הבית **אברהם מסלונים** על דברי רש"י (שם ד"ה בהעלותך) למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. והכוונה בזה, דהנה על מצוות השייכות בכל יום אין מברכים שהחיינו, כי אם על מצוות שהיא באה לפרקים, והטעם בזה, שאינו דומה התעוררות שיש לאדם בעת עשיית מצווה שהיא רק לעת מיוחד, לזו שמקיים בכל יום שאינו מרגיש עוד תענוג והתעוררות מתוך הרגילות, ולכן על מצוות זמניות מברכים שהחיינו, אבל שבחו של אהרן היה שאם כי הוא מדליק בכל יום בבוקר ובערב, בכל זאת היה לו התעוררות גדולה, וזהו שלך גדולה משלהם, כי אצלם אין כ"כ חידוש מה

היה חביב לפני הקב"ה כקרבן הנשיאים, שכן דרך בני עליה שכל שעה ושעה אצלם הוא כשעה ראשונה.

וע"פ זה ביאר **בייטב פנים** (לחג הסוכות אות ז) כוונת הפסוק (ויקרא כג, מ): ולקחתם לכם ביום הראשון וגוי' ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, שהגם שאמר הכתוב ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, במקדש מדאורייתא ובגבולין מדברי סופרים (סוכה מד.), עם כל זה יהיה נדמה לכם בכל יום כאילו הוא יום ראשון ללקיחתו שאז עושה המצווה בשמחה והתלהבות גדולה.

להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, אלא כל הדלקה היתה כהדלקה ראשונה

ובענין הזה איתא מהרה"ק מקאצק על דברי הכתוב בפרשת בהעלותך (במדבר ח ג) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה וגוי'. ופירש"י (ד"ה ויעש) ויעש כן אהרן שבחו של אהרן שלא שינה. והקשו **המפרשים** מאי רבותא הוא על אהרן שלא שינה מצויי הקב"ה. אלא כוונת הפסוק הוא שאהרן הדליק המנורה בכל יום בהתחדשות והתלהבות גדולה בכל יום כמו ביום הראשון, ודלא כמצות אנשים מלומדה שבעשיית מצווה כמה פעמים נחלש החשק וההתלהבות בעשיית המצווה, וזהו ויעש כן אהרן להגיד שבחו שלא שינה שבכל יום עשה בהתלהבות וחשק

כוונת הכתוב (תהילים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו', היינו שהקב"ה בוחר בצדיק ומקרבו, ואעפ"כ בעיני עצמו אינו חשוב, ודומה לו שאינו אלא שוכן חצריך היינו בחצר שלפני הבית שלא נכנס כלל אל הקדושה, וכך היא מחשבת הצדיק האמיתי תמיד.

ובחינה זו איתא ג"כ באוהב ישראל (ריש פרשתן) בשם הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זיע"א, שכל כך היה אאע"ה שפל בעיני עצמו עד שחשב בליבו שהוא אינו ראוי להשראת השכינה, רק ממרא הוא הצדיק העובד השי"ת ואצלו הוא השראת שכינתו יתברך, אבל הוא עדיין לא הגיע למדריגה זו. וזהו וירא אליו, רצה לומר, שכך היה נראה לו בליבו ובמחשבתו תמיד, ה' באלוני ממרא, היינו שהשראת שכינתו יתברך אינו רק אצל ממרא מפני שהוא צדיק ועובד השי"ת באמת, אבל הוא עדיין מבחוץ שלא נכנס אל אוהל הקדושה, וזהו והוא יושב פתח האוהל, שהיה חושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אוהל הקדושה, שכך הוא דרך הצדיקים כשעובדים להשי"ת וכנ"ל.

ובן ביאר בזרע קודש (חיי שרה) כוונת הפסוק ואברהם זקן בא בימים, שהכתוב מלמדינו צדקתו של אאע"ה שאף שהיה כבר זקן ושבע ימים, והלך כבר בכל המדריגות והבחינות, עכ"ז היה נדמה לו שעדיין אינו בא אלא בימים מועטים, שהיתה עבודתו ית"ש דומה עליו בכל יום כחדש.

שהיה בהתעוררות גדולה שהרי זה אינו אלא מצווה מיוחדת ולעת מיוחד, אבל אתה מדליק תמיד, ושלק קיימת לעד, ובכל זאת הנך מתעורר, וזה חשוב מאוד לפני הקב"ה.

**אאע"ה עבד את השי"ת
בהתלהבות גדולה כיוון
שהיה נדמה לו שאינו יושב
אלא בפתח האוהל**

ומבואר מכל הנ"ל, שכל דבר שבקדושה הוא דבר הצריך חיזוק שיהא נעשה בהתעוררות רב ובהתרגשות והתלהבות והתחדשות, והדרך להגיע לדרגה זו היא ע"י שיהא נדמה לו שעדיין לא התחיל בעבודת ה', ועכשיו הוא פעם הראשונה שמקיים המצווה, ועי"כ יהיה לו התעוררות בכל שעה ושעה כבשעה ראשונה, וכמבואר הרבה בספרי חסידות, ובאריכות כתב בספה"ק **נועם אלימלך** בפרשתן (ד"ה או יאמר אשרי תבחר) שיש ג' גוונים צדיקים, והגדול שבהן הוא הצדיק שעובד באמת להשי"ת, ובכל עבודתו שעובד מחזיק עצמו שאינו עובד כלל, ואינו אלא כמתחיל בעבודתו יתעלה. וזהו ביאור הפסוק והוא יושב פתח האוהל, שהיה נדמה בעיניו שאינו אלא על פתח אוהל הקדושה, כחם היום היינו שהיה מוחלט אצלו בחם לבבו שאינו אלא כמתחיל וע"י כך עובד להשי"ת בהתעוררות רב כחם היום כיוון שעדיין אינו אלא בפתח האוהל. ובזה מפרש

והיינו כחם היום, שעבד את ה' בחמימות וכנ"ל. ובזה יתיישב הקרי והכתוב, שאף שהאמת היא שאאע"ה ישב כבר זמן מרובה אצל פתח האוהל, מ"מ היה נדמה לו שאינו אלא יושב, היינו שלא נתיישב אלא עתה, ועדיין הוא בהתחלת עבודתו.

וענין זה איתא מצדיקים בביאור הכתוב בפרשתן (יח, ט-י): ויאמרו אליו איה

שרה אשתך ויאמר הנה באוהל וגוי ושרה שומעת פתח האוהל והוא אחריו. והכוונה ששאלו המלאכים לאאע"ה מהו מדריגת שרה בעבודת ה', ואמר אברהם הנה באוהל, שהיא כבר זכתה ליכנס לאוהל הקדושה משא"כ אני עדיין לא זכיתי לברך על המוגמר ועדיין איני עומד אלא בפתח האוהל, אמנם שרה שהיתה שומעת דברי אברהם נענתה ואמרה שהיא עדיין אינה אלא בפתח האוהל, ועדיין לא זכתה ליכנס לאוהל הקדושה, אבל אברהם הוא שזכה ליכנס מפתח האוהל ולפנים, והיינו והוא אחריו, היינו אחרי פתח האוהל. שכן דרך הצדיקים להיות שפלים בעיניהם ונדמה להם שעדיין לא זכו אל הקדושה אבל אחרים ודאי זכו.

ודרך זו למד אאע"ה לכל מי שהיה נכנס לאהלו שיהא זהיר בעבודת ה' ושיעשה את עבודתו בהתלהבות כבפעם הראשונה. וזהו כוונת הפסוק והשענו תחת העץ, היינו שהכניס כל אחד בצילא דמהימנותא, וכדאיתא **בזוה"ק** (ח"ב קב):, ואקחה פת לחם, היינו שלימדם תורה ומזון רוחני, וסעדו לבכם אחר תעבורו, היינו אף שכבר תעברו הרבה

ובה"ג איתא **בקדושת לוי** (ליקוטים תנ"ך תהילים קיח יט-כ) שהצדיק הוא תמיד קטן בעיני עצמו, ונדמה לו כאילו עדיין לא התחיל בעבודתו יתברך, וזהו עיקר עבודתו שיהיה שפל בעיני עצמו, ולכך מתפלל הצדיק תמיד ומבקש מהשי"ת שיפתח לו השער שבו יכנס לעבוד אותו, וזהו פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה י-ה.

ומבואר מכל הנ"ל שזהו הדרך בעבודת ה' שידמה בעיניו תמיד כאילו רק עכשיו התחיל בעבודתו יתברך, וממילא יוכל לעבדו בהתלהבות ובהתחדשות, כי נדמה לו שעדיין אינו עומד אלא בהתחלה. וכך מצינו אצל אאע"ה ואהרן הכהן, ומעשה אבות סימן לבנים, וכמו שנתבאר.

מעשה אבות סימן לבנים, להורות לנו את הדרך אשר ילכו בה

בזוה נבוא לביאור המקרא שלפנינו, וממילא יתיישבו הקושיות. דהנה איתא **ברמב"ן** (לך לך יב, ו) שכוונת המקראות בסיפור המקרים של האבות, הוא להורות לנו את הדרך אשר ילכו בה כדרך אבותינו הקדושים. ולפי"ז יש לומר שהפסוק בא להורות לנו להתנהג כדרכו של אאע"ה שעבודתו בכל יום היתה כיושב בפתח האוהל, והיה נדמה לו שעדיין לא נכנס לאוהל הקדושה, וכיון שלא היה אלא בהתחלת עבודתו ממילא היה עובד מתוך התלהבות והתחדשות וחשק וחמימות מרובה כדרך כל התחלה,

לו שאין לו מה לחשוש ונעבור מכאן בשלום. אמנם בהמשך הנסיעה נתהפך העגלה בפתע פתאום אף שהדרך היתה דרך ישרה ולא היה הו"א שהוא מקום מסוכן, ונענה לו רבו 'הראית?'. ואמר ר' מאיר'ל להשפת אמת מבערזאן שאז לא הבנתי כוונת רבי בשאלתו 'הראית?' כי מה היה לי לראות?, אמנם עכשיו הבנתי שהורה לי רבי דרך בעבודת ה' שכל זמן שהאדם חושש שמא יפול, והיינו שמא ילכדנו היצר, אז אין לו מה לחשוש, שהקב"ה עוזרו, אמנם אם מתיאש ממנו, ואינו דואג להיזהר ממנו שלא ילכדנו, עומד הוא במקום סכנה ובפתע פתאום ימצא עצמו ברשתו של היצר, וזו היתה כוונתו אם ראיתי עומקן של דברים.

והוסיף השפת אמת שהדרך להינצל מהיצה"ר הוא ע"י שיחשוב בעצמו תמיד שרק עכשיו הוא מתחיל בעבודתו, ועדיין לא זכה לכלום, ועי"ז יעבוד את השי"ת מתוך התלהבות והתעוררות מרובה, ויקיים את המצוות בשלימות והכנעה גדולה, ובוזה תהיה עבודתו שלימה. וע"פ זה ביאר מאמר המקרא: חדשים לבקרים רבה אמונתך, שהאדם הרוצה לזכות לאמונה רבה, עליו לחשוב בקומו ממטתו דמאי דהוה הוה ומכאן ואילך יעבוד את בוראו מתוך התחדשות והתלהבות, וזהו בחינת חדשים לבקרים, שיעבוד מתוך התחדשות כאילו אינו אלא מתחיל בעבודתו, ודע את אלוקי אביך ועבדהו (דברי הימים-א כ ט), שלא יעשה מצוות אנשים מלומדה, אלא כמו שלימדו לנו האבות וכמו שנתבאר.

בעבודת השי"ת ותסעד לבכם מ"מ לא יהא בעיניכם אלא כמי שעדיין אין אתם עומדים אלא בהתחלת העבודה.

ובזה נבוא לביאור המדרש שאמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת והשענו תחת העץ, וכמו שנתבאר שהכוונה הוא שלימדם הדרך בעבודת ה' שיעבדו אותו בהתלהבות וחשק ע"י שיחשבו שעדיין אינם עומדים אלא בהתחלה, חיך שאני פורע לך בסוכה דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים, ונתבאר לעיל בשם **הייטב פנים** שזהו הענין שהשמיענו הכתוב בחג הסוכות שהגם שאמר הכתוב ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, מ"מ ולקחתם לכם ביום הראשון, שיהא נדמה לכם בעיניכם כאילו עדיין עומדים אתם ביום הראשון ועי"כ תעבדו אותו בהתלהבות וחשק מרובה, וכאמור.

ע"י שיחשוב שאינו אלא בהתחלת עבודתו ינצל מהיצה"ר

ובענין זה איתא בספר **דברי מאיר** (פרשת ראה) מה שסיפר **השפת אמת מבערזאן**, ששנה אחת כשהסתופף אצל רבו - הרה"ק ר' מאיר **מפרעמישלאן זי"ע** על חג השבועות נענה הרבי ר' מאיר'ל 'עכשיו הבנתי כוונת רבי' (-ר' מרדכי מקרעמליץ זי"ע). וביאר כוונתו, שפעם אחת נסע עם רבו בעגלה, ובאמצע הגיע לדרך קלוקל ומשופע מאוד וחשש שלא תתהפך העגלה, ונעמד לקפוץ מהעגלה להציל עצמו, ואחזו רבו בידו ואמר

בני אדם שביום ראשון משתתפים כולם בשיעור אמנם בעבור יומיים או שלושה נחלש ההתחדשות ונחסרים מעט מעט, אלא בכל יום יהיה עבודת השי"ת בעיניך כחדשים ומחשבה זו נותן כח לאדם להמשיך בעבודתו בתורה ובתפילה מתוך התלהבות וחשק.

יעזור השי"ת שנוכל לעבדו בכל יום בהתחדשות, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

קדושת לילי החורף בקדושת חול המועד

ובפרט בלילי החורף שלפנינו, דאיתא מהרה"ק ר' **צבי הירש מזידיטשוב** זי"ע שקדושת לילי החורף הם כקדושת חול המועד. והכוונה בזה שהלילות ארוכים ואפשר לנצלם לתורה ועבודת השי"ת. שהרי משתחשך כלים רגלי בני אדם מן השוק, וע"כ יהא זהיר בקביעות עיתים לתורה בזמנים אלו ובקביעות שיעור, ויהא נדמה לו בכל יום כאילו באותו יום התחילו השיעור, ודלא כדרך

עריכת השולחן פרשת חיי שרה שנת תשפ"ד

בתוכן:

בני עלייה חפצים אף בימים הקשים מפני שרואים התועלת ביסורים • לעתיד לבוא תתגלה כל הטוב שהיה טמון ברע • כנעני בתים גילה לנו הכתוב הטובה הטמונה בזה • שרה ראתה בעיני שכלה שכל מה שעבר עליה כולם שווין לטובה אף מה שלא היה נראה לעינים • הצדיקים אין רואים במקריהם אלא הטובה היוצא מהם

שאין רואים בימים אלו שום תועלת, ואין להם חשק בימים אלו. אמנם בני עלייה שיודעים שמאיתו לא תצא הרעות, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אף שבעיני בשר ודם אין רואים הטובה ברעה שבאה עליהם אמנם מאמינים באמונה שלימה שהכל לטובה, והכל הם רחמים וחסדים, וכמו שמצינו (תענית כא.) אצל נחום איש גזם זו שהיה אומר על כל מקריו גם זו לטובה, ולפיכך מחשיבים הבני עלייה אף ימים אלו ורואים בהם התועלת.

לעתיד לבוא תתגלה כל הטוב שהיה טמון ברע

והנה איתא בפסחים (דף ג.) אמר רב אחא בר חנינא אחא לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות מברך ברוך דיין האמת, לעולם הבא כולו הטוב והמטיב. ועיין בצ"ח שהביא מהמגיד מבראד שדקדק

בפרשתן (כג, א): ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. וברש"י (ד"ה שני) כולם שווין לטובה. א) הקשו המפרשים שכיוון שכבר חשב רש"י בת ק' כבת כ' ובת כ' כבת ז', מה מרמז עוד במה שכתב כולם שווין לטובה. וכמו כן צ"ב איך נרמז זה בשני חיי שרה.

ב) במדרש רבה (פנ"ח ס"א) איתא הה"ד יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים. ויש להבין מה כוונתו באומרו כך שנותיהם תמימים, וכי יש ימים ושנים שאינם תמימים, והיינו הך. וכן יש להבין כוונת הפסוק ונחלתם לעולם תהיה.

בני עלייה חפצים אף בימים הקשים מפני שרואים התועלת ביסורים

ונראה דהנה דרך פשוטי עם שימי צער ויסורים שעוברים עליהם אין רוצים למנותם בתוך ימיהם, והיינו

היינו שיראה למפרע שכולו היה מידת החסד, ועל הכל היה לו לברך הטוב והמטיב, אבל האמת היא שבין בעוה"ז ובין בעוה"ב אינו אלא כולו טוב.

בנגעי בתים גילה לנו הכתוב הטובה הטמונה בזה

והנה בפרשת נגעי בתים אמר הכתוב (ויקרא יד, לה): ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית. ופרש"י (ד"ה כנגע) שאפילו הוא תלמיד חכם ויודע שהוא נגע ודאי לא יפסוק לומר דבר ברור נגע נראה לי אלא כנגע נראה לי. והקשה **הקדושת ציון מבאבוב** דבשלמא אם מיירי מפסק דין אם הוא נגע טהור או טמא ניחא מה שיזהר מלומר שהנגע טמא אף שהוא ת"ח ויודע ההלכה, כיוון שגזיה"כ הוא שלא יפסוק אלא הכהן כדכתיב (דברים כא, ה): ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, אבל עכשיו עדיין לא מיירי מפסק דין אם הוא טמא או טהור, אלא בא להראותו לכהן ומדוע לא יאמר נגע נראה לי.

וביאר הענין ע"פ מה שכתב רש"י (שם פסוק לד ד"ה ונתתי) שנגעי בתים בשורה היא להם לפי שהטמינו האמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר וע"י הנגע נותץ הבית ומוצאן. ולכאורה יש להבין וכי יד ה' תקצר להמציא להם המטמון בניקל שהרי הרבה דרכים למקום להמציא להם המטמוניות בדרך כבוד, ומדוע לא היה מגלה להם הדבר

לשון הגמי' במה שאמר לא כעוה"ז העוה"ב, שהרי במטבע הברכה אין שום הפרש, שהרי אף בעוה"ז מברך על הטובות ברוך הטוב והמטיב, והחילוק שיש בין עוה"ז לעוה"ב הוא רק שבעוה"ז יש בו רעות וטובות והעוה"ב הוא יום שכולו טוב ואין בו רעות, ולפיכך אין מברכים אלא הטוב והמטיב, והו"ל לגמי' לומר לא כעוה"ז העוה"ב שבעוה"ז יש בו רעות וטובות ובעוה"ב אין בו אלא טובות, ומדוע נקט החילוק בברכות.

וביאר הכוונה שהכלל ידוע שמעליון לא תצא הרעות, ואין דבר רע בא מהקב"ה אלא הכל הוא טובה, ואפילו פורעניות הבאה על האדם אינו אלא טובה לזכך אותו ולהכניע את יצרו ולטהר את נשמתו שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעוה"ז אינו מבין את הדבר לאשורו ונדמה לו בעיניו שהיא רעה. וכדמיון החולה שעושין לו תחבושת ויש לו יסורים, והחולה השוטה צועק להסיר ממנו התחבושת, אבל החכם סובלם בשמחה. וכן הדבר ממש כלפי היסורים והצרות הבאות על האדם שהם כתחבושת על גבי החולה, ואך שבעוה"ז אינו רואה שום טובה שבאה לו עי"ז, אמנם לעתיד לבוא יתן האדם הודאה לשעבר על מה שנתאנף בו הקב"ה והיה נראה לו לפי שעה שהיא רעה, אבל האמת היא שאינו אלא להטיבו באחריתו.

וזהו כוונת המאמר לא כעוה"ז העוה"ב, שבעוה"ז אומר על הרעות ברוך דיין האמת, שסובר שהרעות באות עליו מצד מידת הדין, ולעוה"ב כולו טוב,

ועל דרך זה יש לרמז בדברי הפסוק (תהילים לד, יג-טו): מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה סור מרע ועשה טוב. דהיינו שהאיש הרוצה וחפץ בימיו אף שאין רואה בהם הטובה אלא נראים כקשים וימים אשר אין בהם תועלת, יהא אוהב ימים לראות טוב, היינו שיראה בעיני שכלו שכל מקריו הם לטובתו, ונצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, היינו שישמור לשונו מלומר שימים אלו אינם טובים, שהרי דבר זה הוא מרמה, שהרי מאתו לא תצא הרעות, סור מרע ועשה טוב היינו שישור מלומר שהם ימים קשים ורעים, אלא יעשם ימים טובים, ויבוא להשגה זו ע"י שיתבונן בדברינו אלה שכל הצרות והיסורים הבאים על האדם אין נראים רעים אלא לפי שעה, ועוד חזון למועד שיראה שהקב"ה סיבב הכל לטובתו.

שרה ראתה בעיני שכלה שכל מה שעבר עליה כולם שווין לטובה אף מה שלא היה נראה לעינים

ובזה נבוא לביאור המקראות בפרשתינו, שהנה אצל שרה מצינו כמה רעות שעברו עליה, כגון מה שנלקחה לבית פרעה וכדו', והנה אף שהיה נראה כצרה, אמנם **במדרש** מבואר שדווקא ע"י שנלקחה שרה לבית פרעה ושמרה עצמה מן החטא, ניתן הכח לבני ישראל בהיותם בטומאת ערוות מצרים להישמר מן החטא, ונמצא שע"י מקרה זו שנראה

אלא ע"י נגע שהוא כעונש, וכן עד שינתץ את הבית יצטרך לעבור כמה ארפטקאי. אלא שהבחינה בזה הוא שגדולים מעשה ה' ומאיתו לא תצא הרעות, ורצה הקב"ה לנטוע בליבנו את האמונה ללמד על הכלל כולו שכל מקרי האדם שנראים בעיני בשר ודם שאינם אלא יסורים וצרות ורעות, ידע שאין הדבר כן אלא הכל הוא לטובתו, וכמו שמצינו כאן שהיה נדמה לו כרעה שנתץ הבית, אמנם ע"כ נתגלה המטמון.

ובזה ניחא מה שהקפיד הכתוב שלא יאמר נגע נראה לי, שהרי אין הכוונה בנגע עצמו אלא כדי שימצא המטמון שהוא תוצאה מהנגע ולפיכך יאמר רק כנגע. **ועל הכלל כולו יצא ללמד שכן חובת כל היצורים להאמין באמונה שלימה שאף הדברים שאין נראים לעינים כטובה, מ"מ הקב"ה מנהג עולמו בחסד ובריותו ברחמים, ולעתיד לבוא תתגלה הטובה לעין כל.** וכדאיתא בדברי חיים (חנוכה) בשם הרה"ק מראפשיץ ז"ע שלעתיד לבוא תתגלה שכל הקורות אותנו בגלות המר הזה הכל היה לטובה אלא שנעלם מאתנו, ולפיכך אומרים בעוה"ז על הרעות ברוך דיין האמת, אבל לעתיד לבוא נראה שהכל היה לטובתינו.

וזהו כוונת הכתוב (ויקרא יח, יג): תמים תהיה עם ה' אלוקיך, וברש"י הביא מהספרי שיתהלך עמו בתמימות וכ"ו אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות. ונמצא שההולך במדריגה זו שמתהלך בתמימות עם בוראו, גם שנותיו תמימים שחפץ בימים אלו מחמת הטובה שבהם.

תמימים. אבל לולי דרך זו אף שיחיה האדם כל ימיו, מ"מ אין שנותיו תמימים כיוון שבימים הרעים שבהם אינו חפץ. וזהו הכוונה ונחלתם לעולם תהיה, היינו שהצדיקים המתהלכים לפני ה' במחשבה זו ינחלו לעתיד לבוא יום שכולו טוב שתתגלה להם הטובה בכל הרעות.

ובירוע מה ששאל ההפלאה להמגיד

ממעזריטש זי"ע ביאור דברי

התנא (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרע כשם שהוא מברך על הטובה, שהיאך אפשר לשמוח על הרעות. ושלחו אל הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע שיתרץ לו קושייתו. אמנם כשהציע ההפלאה קושייתו לפני הרבי ר' זושא, תמה על דבריו שהרי הקושי במשנה היא להיפוך, שהרי מעולם לא ראה דבר רע, ועל איזה רע נתכוון התנא באומרו שצריך לברך עליו כעל הטוב שהרי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. והנה אף שהרבי ר' זושא היה עני ואביון, מ"מ הגיע להשגה זו שבכל דבר רע לא היה רואה אלא את הטובה היוצא ממנו.

ומן הראוי לציין לדברי הבעל הטורים על

הפסוק זו, שמנין ויהיו' הם היו עיקר חיי שרה, וזהו ה"ז שנים משנולד יצחק שאז היתה בת צ' ונפטרה בת קכ"ז. ונראה לומר הכוונה בזה, שאף מה שהיה נראה בעיני בשר ודם שדווקא שנים אלו היו עיקר שנותיה, מ"מ אמרה שרה שכל שנותיה היו שווין לטובה וכנ"ל. והיוצא מדברינו אלה ב' בחינות במאמר הפסוק ונחלתם לעולם תהיה, והיינו שכיוון שיודעים שנחלתם הוא לעולם הבא ליום

כרעה היא היא שהביא את התוצאה הטובה הזאת. ובנוסף לזה איתא בזוה"ק (ח"א פב.) שהקב"ה הוא המגיד מראשית אחרית והוא צופה ועושה מעשים בתחילה בשביל להעלותם לאחר זמן, והיינו שע"י שנלקחה שרה אצל פרעה ונלקה פרעה בנגעים גדולים (פסוק יז) גרמה הכאה זו הכאה לאחר זמן, להלקות את מצרים בנגעים גדולים, ונמצא שכל זה היה טובה, אף שהיה נראה מתחילה כרעה.

ועל הכלל כולו יצא ללמד ששרה היתה מסתכלת על כל מקריה הרעים בעיני שכלה שהכל היא לטובה, ומשום כך היוותה את כל ימיה והיתה חפצה בהם, וזהו ויהיו חיי שרה. והיינו שמוסיף רש"י שכולם שווין לטובה, והכוונה שהיתה לה מידה זו לקבל הכל בתמימות ובשמחה וכנ"ל, ומלבד מעלה זו שהיתה בת ק' כבת כ' לחטא ובת כ' כבת ז' ליופי, ניתוסף בה גם מעלה זו שכל ימיה היו שווין לטובה וכמו שנתבאר.

הצדיקים אין רואים במקריהם אלא הטובה היוצא מהם

וזהו כוונת המדרש: יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה כמו שהם תמימים כך שנותיהם תמימים, וכמו שנתבאר שע"י שהם תמימים שמתהלכים עם האלוקים בתמימות ומקבלים על עצמן הכל בתמימות נמצא שחפצים אף בימי צער, שמאמינים שהכל היה לטובה ולתועלת עבורם, וע"י כך אף שנותיהם

באמונת אומן, להאמין בבורא כל עולמים
 שמאיתו לא תצא הרעות, וכל מאי דעביד
 רחמנא לטב עביד, וכמו שנתבאר שזו
 היתה מדריגת שרה. ויעזור השי"ת שנוכל
 לחיות כל ימינו באמונה שלימה.

שכולו טוב ותתגלה הטוב שברע, נמצא
 שנחלתם, היינו ימיהם ושנותיהם שנחלו
 בעוה"ז הוא לעולם שלא נגרע מימיהם
 כלום .

והזמן גרמא בימים קשים אל ולהתחזק
 בענין זה שנדע שאין כוחינו אלא

שלש סעודות פרשת חיי שרה שנת תשפ"ד

בתוכן:

בפסוק בנערינו ובזקנינו נלך מרומז ג' בחינות בעבודת השי"ת + היצה"ר מפתח את האדם שעיקר ימיו הוא ימי הזקנה שאז יהיה לו הרחבת הדעת + הצדיק בא אל ימי זקנותו עם ימי נעוריו + אאע"ה היה עובד להשי"ת בג' בחינות הנ"ל + אם מנצל ימי נעוריו בעבוהשי"ת יוכל להמשיך בימי זקנותו בעבודתו בקל

לעת זקנה צריכים סייעתא דשמיא, והרי אף בימי הנעורים לולי השגחת הבורא לא היה אפשר להתקיים ולעמוד אפילו שעה אחת.

ובן צ"ב מה שהוסיף ככלות כוחינו, שהוא כפל לשון אחר שכבר אמר לעת זקנה. וכן יש לדקדק מה שאמר לעת זקנה, וטפי הו"ל לומר בעת זקנה.

בפסוק בנערינו ובזקנינו נלך

מרומז ג' בחינות בעבודת השי"ת

והבנת הענין נראה בהקדם דברי הנועם אלימלך בפרשת בא על הפסוק

(שמות י, ט) בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאנינו ובבקרינו נלך כי חג ה' לנו. שכתב לבאר ע"פ מה דאיתא בגמ' (סוכה גג.) שהיו אומרים בשמחת בית השואבה אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנתנו, דהיינו שחסידים הראשונים היו מתנהגים מיד בנערותם בקדושה וטהרה, ולא היו מתביישים בימי זקנותם ממעשיהם בימי נערותם שהיו ג"כ

(א) בפרשתן (כד, א) ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל. (א) הקשו המפרשים מהו הכפל לשון זקן ובא בימים.

ברשי"י (ד"ה ברך) כתב **שבכל עולה** בגימטריא **בן**. ובגמ' (בי"ב דף טז:) איתא שבת היה לו לאברהם ובכל שמה. ולכאורה יש להבין מדוע הוצרכו להוציא המקרא מידי פשוטו שהיה לו כל צרכיו, ופרשו שהכוונה הוא שהיה לו בן ובת. גם יש להבין שפסוק זה נראה כהקדמה לפרשה שלאחריו שאליעזר הלך לחפש אשה ליצחק. וצ"ב קשר פסוק זה לענין שלאחריו.

(ב) הנה בעמדינו בשלהי חודש מרחשוון, וידוע דברי הרה"ק **מרז"ן זי"ע** שהוא מלשון מרחשין שפתן מהתפילות של הימים הנוראים, ע"כ נבאר הבקשה שמבקשים מא' דסליחות עד אחר יום הקדוש, אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחינו אל תעזבינו. שלכאורה צ"ב מה שמבקשים דווקא לעת זקנה, וכי רק

(קהלת יא ט), ורק כשיגיע לעת זקנותו שלא יצטרך עוד לעסוק עוד כ"כ על המחיה וגם שאר התאוות יחלשו, אז יעסוק בתורה ובמצוות מתוך הרחבת הדעת, וע"י זה דוחהו היצר מלעסוק בתורה ועבודת ה' עד ימי זקנותו. והאדם השוטה מתפתה מדבריו, ובימי הנעורים אינו עוסק כ"כ בתורה ועבודת השי"ת וממילא בימי זקנותו כיוון שלא נשרש בו עבודתו יתברך מימי הנעורים יותר קשה לו לעסוק בתורה ועבודה, ונמצא שכל ימיו הוא בעבירה. אמנם החכם עיניו בראשו שלא להתפתות אחר יצרו אלא מתנהג מימי הנעורים בקדושה וטהרה בתורה ועבודה.

ובענין זה איתא מהרה"ק ר' שמעלקא מניקלושבורג זי"ע, אהא דאיתא בגמ' (שבת קנב.) עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מכאן ואילך משתי מעלי. וביאר הענין שכשהיצה"ר מפתה את האדם בימי הנעורים לעסוק בעוה"ז ושמח בחור בילדותיך, שעדיין אין זמנו פנוי לעבודת השי"ת וצריך להספיק צרכי עוה"ז, אז צריך לענות כנגדו שהוא כדמיון הלחם שמיד אחר שנאפה טעמו יפה, וכל שהזמן עובר מתקשה הלחם יותר ויותר עד שאין ראוי לאוכלו כלל, וכמו כן האדם כ"ז שהוא בימי נעוריו אז יכול לעסוק בתורה ועבודה, אמנם ככל שיעבור הזמן יפוג טעמו וכוחו מלעסוק בעבודתו יתברך. אמנם כשיצרו מפתה אותו בימי זקנתו שכבר אינו בכל הכוחות לעסוק בתורה ועבודת השי"ת ורק בימי הנעורים היה לו לעסוק בתורה

בקדושה. אבל מי שאינו מתנהג בקדושה אף בימי נעוריו אזי בימי זקנותו הוא מתבייש ממעשיו הקודמים וצריך לסור מדרכו הרעה, ע"כ טוב שיתקדש עצמו מיד שלא יצטרך להתבייש בימי זקנותו ממעשי ימי הנעורים.

וזהו כוונת שלמה המלך (משלי כב, ו) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו. שע"י שהיא מתנהג בקדושה גם בימי הנעורים יוכל לילך בעקבות נעוריו כמו שהיה מתנהג עד עתה, וממילא גם כי יזקין לא יסור ממנו ויוכל בקל לעבוד אותו יתברך. ובוזה יתבאר הפסוק בנערינו ובזקנינו נלך, שנתנהג ונלך בקדושה הן בנערינו והן בזקנינו, שכל ימינו נהיה בשלימות הקדושה. ואף בבנינו ובבנותינו, היינו שאף את זרעינו אחרינו נדריך אותם בקדושה. ובצאנינו ובבקרנינו נלך, רמז הכתוב שאף בצרכים הגשמיים כמו משא ומתן ואכילה ושתייה וכדו' נלך בכל זה להשי"ת, כי חג ה' לנו, היינו כי התלהבות אש בוער בקרבינו לעבודתו ית"ש. ע"כ.

היצה"ר מפתה את האדם שעיקר ימיו הוא ימי הזקנה שאז יהיה לו הרחבת הרעת

ובאמת דרכו של היצר לפתות בני אדם בימי הנעורים שיפרוק מעליו עול תורה ומצוות כי עדיין טרוד הוא על המחיה ועל הכלכלה ורחיים על צווארו ואיך יעסוק בתורה, אלא שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותיך

ומבואר מדבריו שהצדיק בא אל ימי זקנותו עם ימי נעוריו, ועל זאת יתפלל כל חסיד שיעזרנו בוראו להתגבר על יצרו בימי נעוריו וכל ימי חייו, שיהא כולן שווין לטובה. וכך היתה מידתה של שרה ששני חיי שרה היו כולן שווין לטובה, שכולם היו חטיבה אחת של קדושה וטהרה בין בימי הנעורים ובין בימי הזקנה.

ובזה יתבאר מאמר בקשתינו אל תשליכנו לעת זקנה היינו שיתן לנו הקב"ה השכל לעובדו בתורה ועבודה בימי נעורינו ולא נשליכנו לעת זקנה שאז יהיה כלות כוחינו, שלא נוכל לעובדו כיוון שלא עסקנו בעבודתו בימי הנעורים, ובקשתינו הוא שנעבדנו בימי הנעורים ועי"כ אף בימי הזקנה שיהיה כלות כוחינו אעפ"כ אל תעזבינו, שנוכל להמשיך בעבודתו יתברך ביתר שאת וביתר עז כהמשך לימי הנעורים, ונשאר דבקים בו יתברך. וזהו אל תשליכנו לעת זקנה, שאם לא נשליך עבודתו יתברך לימי הזקנה, אז אף ככלות כוחינו אל תעזבינו, שנוכל לעבדך ולידבק בך בלא מפריע. ונתיישבו כל הדקדוקים.

אאע"ה היה עובד להשי"ת בג' בחינות הנ"ל

וע"פ דברינו אלה נראה ליישב המקרא שלפנינו, שמיד אחר שמתה שרה וקברה אברהם, מודיע לנו הכתוב שאף שאברהם היה טפל לשרה בנביאות (רשי"י כא יב ד"ה שמע) מ"מ היה דומה לשרה שכל

ועבודה, אז יענה לו כדמיון היין שכל כמה שנים שעברו משתבח טעמו וראוי יותר להעלותו על שולחן מלכים, וכמו כן תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתן מיישבת עליהן, והזמן גרמא לעסוק בתורה ועבודת השי"ת, ולעולם יענה אדם כסיל כאיוולתו שלא להתפתות אחר יצרו.

הצדיק בא אל ימי זקנותו עם ימי נעוריו

והנה איתא בכלי יקר על הפסוק המוצג בפתח דברינו, לדקדק לשון הפסוק ואברהם זקן בא בימים שהו"ל לומר יצא מן הימים ולא בא בימים. וביאר הענין שהמידה ברשעים שימי ילדותם הוא להם ימי אור ויום בהיר כי טובים המה אל השמושים הגופניים, כי זה כל עיקר תכליתם, וימי הזקנה הם אצלם לילה ולא יום, כי עולם חשך בעדם יען כי לא יטעמו עוד מן הדבש אשר בקצה המטה, וע"כ הימים הראשונים טובים להם מאלה, וכאילו יצאו מן הימים אל הלילות, אבל בצדיקים מוחלפת השיטה, שבאים מן הלילות אל הימים, כי ימי זקנה טובים להם אל קניית החכמה, ועל דרך שנאמר (קהלת ז, י) אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה, כי האומר כן אינו מקפיד על החכמה, ולכך נאמר בצדיקים שלעת זקנותם בא בימים היינו אל הימים.

להיזהר על ימי הנעורים. וכן הבחינה הג' שהיה עובד להשי"ת בגשמיות ג"כ וכפשוטו של מקרא שה' ברך את אברהם בכל וכמו שנתבאר.

**אם מנצל ימי נעוריו
בעבוהשי"ת יוכל להמשיך
בימי זקנותו בעבודתו בקל**

ובוונת התורה בפרשיות אלו להורות לנו את הדרך אשר ילכו בה כדרך אבותינו הקדושים, וכמו שכתב הרמב"ן בפרשת לך (יב,ו), ולהורות לנו לעבוד את בוראינו מימי הנעורים בעוד שהיצר בוער באדם. ופעם אחת נענה הרב וואזנער זצוק"ל לזקן אחד שהיה בשנות השישים, שאלו הימים הטובים בחיים, מפני שהתאוות שיש בשנות השישים אינם כמו בימי הנעורים, וכל מה שקנו בימי הנעורים בתורה ועבודת השי"ת אפשר להמשיך בשנים אלו בניקל מתוך הרחבת הדעת ואין טרדות התאוות מפריעים.

ומ"מ זהו דווקא אם נתאמץ בימי הנעורים ומילא עצמו בתורה ומעשים טובים ועבודת השי"ת אף בימים שהיצה"ר היה בוער בקרבו, שעיי"כ יוכל בימי הזקנה להמשיך בעבודתו יתברך מתוך הרחבת הדעת. וכבר אמר **אב"ד אנטווערפן זצוק"ל** שאם האדם אינו לומד בימי הנעורים ימצא עצמו בימי הזקנה במושב זקנים חסר מעש, שהרי אחר שיקרא כמה כתבי עת לא יהא לו מה לעשות. אמנם אם ישב ולמד בימי

שנותיה היו שווין לטובה, ולא הניחה עצמה מלהתפתות אחר יצרה, כמו כן היה אצל אברהם אבינו ע"ה שגם הוא היה זקן ובא בימים, והיה שלם בכל הג' בחינות שנתבאר לעיל, וכדאיתא במדרש (ב"ר פ"ל ס"ח) שכן ג' שנים הכיר את בוראו, ונמצא שכל ימיו היה בקדושה וכולן היו שווין לטובה.

וכן חינך את בניו לכך וכמו שאמר הכתוב (יה, יט) כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. וכן אף בצרכיו הגשמיים היה עובד להשי"ת, וכדאיתא במאור ושמש בפרשתן על הפסוק (כא, לג) ויטע אשל בבאר שבע, שדרשו **חכז"ל** (מדרש שוחר טוב תהילים קי) שתיבת **אשל** הוא נוטריקון אכילה שתיה לווייה, וברמזי ראש השנה (ד"ה ויטע) ביאר שלוויה הכוונה הוא דביקות כמו הפעם ילווה אישי אלי (בראשית כט, לד). וזהו ויטע אשל שהיה מלמד לכל באי עולם שאף האכילה ושתייה דהיינו הצרכים הגשמיים יהיו בקדושה וטהרה ויהיו דבוקים בבוראם וכמבואר בספה"ק.

וזוהו הכוונה ואברהם זקן בא בימים שימים היינו ימי הנעורים וכדכתיב (דברים לג, כה) וכימך דבאיך ופרש"י (ד"ה וכימך) שימי הזקנה, והיינו שהיה בא לימי זקנותו עם ימי הנעורים וכמבואר בכלי יקר, שכל ימי חייו היה עובד את בוראו בקדושה וטהרה, וכולן היו שווין לטובה. ולזה פירשו בגמ' ובמדרש שהיה לו בן ובת, לרמז שהיה לו גם בחינה ב' שהיה מחנך את בניו ואת אחריו

ענין זו שקודם שעושה המשך לדורותיו ע"י שמשיא אשה לבנו, צריך שיהא הוא עצמו דוגמא לבניו ולחנכם בדרך זו, שדרך הבנים לילך בדרכי אביהם, וכדרך שחינך אאע"ה את בניו כנ"ל. ויעזור השי"ת שנוכל לחנך את בנינו כראוי, ואף אנו בעצמינו נוכל להיות יראי השם, עד שנזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

הנעורים ימצא עצמו בימי זקנותו מלא חיות ויוכל לעסוק בתורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת בלא טרדות, שכל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת עליהן. ובפרט כשמחנכים את הבנים אפשר ג"כ ללמוד אתם, וכך יהיה מלא חיות וסיפוק בתורה ועבודת השי"ת.

ובזה יש לפרש מה שהקדים התורה פסוק זו קודם שהלך אליעזר לחפש אשה ליצחק, שכוונת הכתוב ללמדינו

שלש סעודות פרשת תולדות שנת תשפ"ד

בתוכן

עיקר מעלת האדם מה שיש לו נטיות לרע ומתגבר עליהם + תשובת ה' לרבקה היתה שמעלת הצדיק הוא רק כשיש לו גם נטיות לרע + יצחק התפלל שיהיה לבנו גם נטיות לרע ורבקה התפללה שכל תשוקתם יהיה רק לטוב + אין האדם יכול לברוח מהיצה"ר כל ימי חייו

מתפילת בן צדיק, לפי שמתוך שאין לו זכות אבות הוא שפל רוח בתפילתו שאינו בוטח בתפילתו על מעשה אבותיו כמו בן הצדיק, כי אם על חסדו של הקב"ה.

ד) ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי ותלך לדרוש את ה'.

ופירש"י (ד"ה ותאמר) אם כן גדול צער העיבור אם כן למה זה אנוכי מתאוה ומתפללת על ההריון. ולכאורה אין הדעת סובלת לומר כן על רבקה אמינו שבשביל צער גשמי בלבד לא תסבול ההריון שהוא העמדת התולדות.

עיקר מעלת האדם מה שיש לו נטיות לרע ומתגבר עליהם

ונראה ביאור הענין ע"פ דברי הישמח **משה** בפרשתן (ד"ה עוד נראה) שהביא מה ששמע בחלום הלילה אור ליום יא טבת, שאף שיעקב היה נולד בטוב והיה נוטה לטוב וכאמרם ז"ל (ב"ר

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. א) ופירש"י (ד"ה אברהם) שלאחר שקרא הקב"ה את שמו אברהם אחר כך הוליד את יצחק. וצ"ב הכוונה שדווקא לאחר שהוסיפו לו אות בשמו אז נולד יצחק, ומה לי אם נולד קודם לכן.

ב) ויעתר לו ה'. ופירש"י (ויעתר לו (הב"י)) לו ולא לה, שאינו דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק. ויש לדקדק בלשון רש"י שאין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק, שלכאורה בתפילה עצמה אין שום חילוק ביניהם, ורק בקבלת התפילות יש לומר שתפילת צדיק בן צדיק מתקבלת יותר מתפילת צדיק בן רשע, והו"ל לומר שאינו דומה קבלת תפילת צדיק בן רשע לקבלת תפילת צדיק בן צדיק.

ג) ועוד צ"ב דאדרבה יש לקרב יותר תפילת צדיק בן רשע מתפילת צדיק בן צדיק, וכדאיתא בשו"ע הרב (או"ח סימן ג) שתפילת צדיק בן רשע נשמעת יותר

והנה בשמונה פרקים להרמב"ם (פרק שישי) כתב לחקור מהו הדרך המובחרת בעבודת השי"ת, אם האדם המתאוה לעבירות ומתגבר על יצרו, או החסיד שאינו נוטה כלל לרע וכל תשוקתו הוא רק לטוב. ועיי"ש שנוטה לומר שהעיקר מה שיצרו מתגבר עליו בכל יום והוא מתגבר עליו ומכניעו, וכדאיתא (סוכה נב.) כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. אמנם **בישמח משה** בהפסטר פרשת ראה (ד"ה וכל בניך) כתב שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, שאף שבתחילה הדרך המובחרת היא מה שנוטה לרע ומתגבר על יצרו ומכניעו במלחמתו אתו על כל צעד ושעל, שלולי זאת צדיק מה פעל אם כולו נוטה רק לטוב ומושלל בחירה, מ"מ תכלית העבודה היא להגיע למדריגה זו שיהפוך כל הרע לטוב, עד שלא יתאוה כלל לרע ויהא שלם במידותיו.

תשובת ה' לרבקה היתה שמעלת הצדיק הוא רק כשיש לו גם נטיות לרע

ובענין זה איתא מהרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע לפרש דברי הפסוק בפרשתן ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי ותלך לדרוש את ה' ויאמר ה' לה וכו' ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר. וצ"ב עובדא דהוה היכי הוה, ומה הוקשה לרבקה ובמה נתנחמה כשהלכה לדרוש את ה'. וביאר הכוונה שרבקה היתה יודעת

פס"ג ס"ו) שהיה מפרכס בבטן אמו על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, ועשו נולד ברע והיה נוטה לרע וכאמרם שהיה מפרכס בבטן אמו על פתחי עבודה זרה. ולכאורה נמצא שהיו מושללי בחירה, ובמה גדלה צדקתו של יעקב ורשעתו של עשו, מאחר שכל אחד נטה אחר טבעו. אבל הביאור הוא שכיוון שנולדו תאומים בבטן אמם ויצירתם היתה כאחת בהתערבות, לכן היה לכל אחד השפעה גדולה על חבירו, ועשו בנטותו לרע משך עמו את יעקב, וכן יעקב בנטותו לטוב משך עמו את עשו. ואם כן היה די התחזקות הבחירה בכל אחד שכל אחד עמד בבחירתו על אף שהיה לשניהם נטיות בין לטוב ובין לרע. ע"כ שמע **הישמח משה** בחלומו.

והוסיף גם הוא בחלומו אז לפרש לפי"ז הפסוק בהפסטר (מלאכי א, ב-ג) אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלא אח עשו ליעקב וגו' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי. דהנה עיקר האהבה לבני ישראל נצמח מהאבות הקדושים וכדכתיב (דברים י, טו) רק באבותיך חשק ה'. והיינו שהקשו במה אהבתנו, שכיוון שטבע הטוב להיטיב, מאי רבותא היא על יעקב שהיה נוטה רק לטוב וצדיק מה פעל. ולזה השיב הלא אח עשו ליעקב, וכיוון שנולדו תאומים היה להם התערבות, ואעפ"כ פירש זה לתומו וזה לרשעו (רש"י פסוק כג ד"ה ממעיד) ולזה ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי. ע"כ דבריו הקדושים מה שחלם בחלום הלילה.

לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית (נחמיה ט, ח), וכמו שכתב **בנזר הקודש** בשם ה**ירושלמי** שע"י שכרת הקב"ה עמו ברית זכה להתעלות עד שהגיע למדריגה העליונה שהיה לבבו נאמן בתכלית השלימות.

יצחק התפלל שיהיה לבנו גם נטיות לרע ורבקה התפללה שכל תשוקתם יהיה רק לטוב

והנה מה שהוסיף הקב"ה לאברהם אות ה' בשמו, פירש"י (יז, א ד"ה והיה) לפי שהיה חסר חמשה אברים שאברם הוא בגימטריא רמ"ג, לכך הוסיף לו אות על שמו שיהיו מנין אותיות שמו רמ"ח כמנין אבריו של אדם לרמז שע"י המילה זכה למשול על כל אבריו עד שלא היה לו נטיה לרע כלל. ובזה יתיישב כוונת רש"י (קושיא א) שדווקא לאחר שקרא לו הקב"ה שמו אברהם אז הוליד את יצחק, משום שהענין בשינוי שמו הוא להראות שאינו עוד תחת שליטת יצרו אלא כל אבריו הם ברשותו, ומשום הכי דווקא אז יוכל להוליד בן כיוצא בו להיות עולה תמימה על גבי המזבח בלא שום נטיה לרע כלל. ונמצא שדווקא יצחק שנולד מאברהם כשהיה נוטה רק לטוב, היה גם הוא כולו קודש לה', אמנם רבקה שהיתה בת רשע ואחות רשע היה בה גם התערובת רע כתכונות הנפש של רשעים, והיתה צריכה ללחום עם יצרה.

והנה החכם הוא הלומד מכל אדם וכמבואר בספרים הקדושים

שתלד בן רשע וכמו שאמר הכתוב (כא, יב) כי ביצחק יקרא לך זרע ודרשו חז"ל (נדרים לא.) ביצחק ולא כל יצחק, אלא שהיתה שאלתה בפיה מדוע נגזר עליה כך מאחר שהתפללה כ"כ על בנים. ועל זה אמרו לה שני גויים בבטןך וגוי ולאום מלאום יאמץ, שאדרבה מחמת שקיבל הקב"ה את תפילתה היא הנותנת שתלד גם בן רשע, שמאחר שנתן לה ה' בן צדיק שהוא שלם בתכלית הטוב ואינו נוטה כלל לרע, אם כן צדיק מה פעל, ולכך צריכה לילד גם בן רשע שיהא מושך את יעקב כל ימיו לנטות לרע, ואעפ"כ יתגבר עליו יעקב, ועי"ז יגיע לתכלית הטוב, שזהו מעלתו של יעקב שאף שהיה דבוק לעשו שהוא הס"מ אעפ"כ היה מתגבר עליו עד שהשפילו והכניעו כולו לטוב, שזהו המדריגה העליונה בעבודת השי"ת, וכמו שכתב ב**ישמח משה**, ועי"ז נתקיימה תפילת רבקה על צד היותר טוב. מה שלא היה כן אם היה נולד רק יעקב בלבד.

וזהו ולאום, היינו אומצו וגדלותו של יעקב יהיה מלאום - ע"י עשו, והיינו ע"י שיתגבר על הרע יזכה להיות בחיר האבות. וזהו מעלת הצדיקים בעבודת השי"ת שמתחילה לוחמים בכל תוקף עם יצרם המטה אותם לרע, עד שבערוב ימיהם נהפך כולו לטוב, עד שאין צריכים עוד להתגבר עליו כיוון שכל חשקם ותשוקתם היא רק לעשות רצון קונם, בלא נטיה לרע כלל. וכך היה ג"כ דרכו של אאע"ה, שרוב ימיו היה צריך להתגבר על יצרו עד שהגיע למדריגת ומצאת את

על יצרו עד שבערוב ימיו יכניעו ויטה אותו כולו לטוב.

ועל דרך זו יש לומר ליישב הענין (קושיא ד) שכוון שגם כשעברה על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות היה מפרסם לצאת, וגם כשעברה על פתחי בתי עבודה זרה היה מפרסם לצאת, נתעצבה על מה שלא נתקבלה תפילתה שיהא כליל לה' בלא שום נטיות לרע. ועל זה אמר לה' שני גויים בבטנך, והיינו שיעקב בעצמותו אין בו נטיות לרע אלא שקיבל התערבות רע מעשו, וזהו עיקר תכליתו של יעקב להגיע לדרגה זו להכניע את יצרו עד שיטה אותו כולו לטוב, ובזה יגיע אל שלמות העבודה, ואף תפילתה נתקבלה, שזהו תכליתו של יעקב להגיע אל השלימות. ובזה יש לפרש ורב יעבוד צעיר, היינו יעקב שהוא הבכור האמיתי יעבוד וילחום עם יצרו רק בצעירותו אבל בערוב ימיו יהא נהפך כולו לטוב בלא שום נטיה לרע. וזהו ויעקב איש תם יושב אוהלים, שהיה תמים ושלם בלא שום נטיה לרע כלל, וזהו על ידי שישב באהלה של תורה שהוא הכח היחידי נגד היצה"ר שבראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. וזהו עבודת כל האדם ללחום ולהתגבר על יצרו שהוא עבודה גדולה שבמקדש ויתפלל להקב"ה שבערוב ימיו יזכה להכניעו לגמרי.

ובענין זה איתא מהרה"ק מקאברין זי"ע לבאר מאמר בעל ההגדה רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, שאין הכוונה על כופר בעיקר שזה אין לו שום

שהאדם צריך להיות שפל בעיניו, ויחשוב שחבירו הולך בדרך ישר טוב ממנו, וילמד ממעשיו הטובים. ולפי"ז יש לומר שיצחק החשיב את מעלת רבקה שהיה בה התערבות רע וטוב והיתה צריכה ללחום עם יצרה להכניעו. אמנם רבקה החשיבה את מעלת יצחק שהיה כליל לה' בלא שום התערבות ונטיה לרע כלל. ובזה יתיישב (קושיא ב) שאף ששניהם התפללו על בנים, מ"מ יצחק התפלל שבניו יהיו במעלת רבקה עם התערבות רע כדי שיצטרכו להתגבר על יצרים כי זה כל האדם. אבל רבקה התפללה שבניה יהיו במעלת יצחק בלא שום התערבות רע, אלא כולו קודש לה'. וזהו ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, שהתפלל כנגד תפילת אשתו ולא כתפילתה אלא כל אחד התפלל היפך תפילת השני. ונמצא שאף תפילת הצדיק בן צדיק עצמה אינו דומה לתפילת הצדיק בן רשע, וזהו אינו דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק. אמנם ויעתר ה' לו, לו ולא לה, שיעקב נולד אח עשו ליעקב שכוון שהיה דבוק לעשו נתערב בו אף תכונות רעות והיה צריך להתגבר עליהם.

ובזה יתבאר (קושיא ג) שאף שתפילת הצדיק בן רשע הוא יותר בהכנעה והגון יותר לשליח ציבור, מ"מ זהו דווקא לענין קבלת התפילות שתפילתו רצויה יותר, אמנם לפי מה שנתבאר אינו ענין לכאן שכל אחד התפלל תפילה אחרת, וע"ז נאמר ויעתר ה' לו לתפילת הצדיק בן צדיק, שזה כל האדם מה שמתגבר

היצה"ר שרצה לעלות עמו גם יחד, ואמר לו שכיוון שיש לו רק טיקעט אחד לספינה, על כן או שהיצה"ר יסע לדרכו והוא ישאר בארצו, או שהוא יסע והיצה"ר ישאר במקומו, והסכים היצה"ר להישאר במקומו ולא נסע אתו. אמנם בהגיעו לארץ ישראל מצא את היצה"ר, ותמה עליו שהרי הסכימו יחד שאין הוא מגיע אחריו, ואמר לו היצה"ר שבארץ ישראל הוא מקום משכנותיו וזהו עיקר המקום שבו הוא מפתה בני אדם לעבירה ומה שמצא בחוץ לארץ אינו אלא שלוחו. וביארו צדיקים כוונתו שרצה ללמד בעובדא זו שאין ביכולת האדם לברוח מהיצה"ר, וכל זמן שהנשמה בקרבו יחלוץ כגיבור מתניו והחלש יאמר גיבור אני במלחמת היצר, שזה כל עבודת האדם כל ימיו אשר חי על האדמה, אלא שמצינו בצדיקים שזכו להכניעו לגמרי עד שנהפך לטוב.

ומתאמרא בשם **התפארת מנחם** שאמר שכל בר ישראל צריך שידע שבכל מדריגה שהוא, היצה"ר ער לך להשפילו עד תהום רבה, ועבודת האדם להתגבר עליו כל ימי חייו. וכמו שמצינו ביתרו שאמר הכתוב (שמות יח א) וישמע יתרו וגו' ופירש"י (ד"ה וישמע) מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. והכוונה בזה הוא שאף שבני ישראל היו בקריעת ים סוף במדריגה גדולה וזכו לגילוי שכינה, מ"מ עדיין היה להם מלחמת עמלק, והיינו שהיצה"ר אינו ישן כלל אף אם האדם הוא במדריגה גדולה.

תקנה, אלא באדם שיצרו תקפו ובווער בקרבו וממלא תאוותיו ואין מתגבר עליו, וזהו אומרו מה העבודה הזאת לכם - לכם ולא לו, שעיקר עבודת השי"ת הוא רק לצדיקים שאין להם כלל יצה"ר, אבל עבודה שלו אין שווה מהומה כיוון שהיצה"ר בווער בקרבו ואינו יכול לעבוד להשי"ת. ועל זה אמר בעל ההגדה, שכיוון שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר, שזהו כל מעלת האדם בעולם הזה, שדווקא כשיצרו בווער בקרבו צריך להתגבר עליו ולהכניעו. והוא מהדברים הצריכים חיזוק בכל עת שלא להתרפות חלילה במלחמת מצווה זו.

ובע"ז כתב **הבית אהרן** (פרשת ויחי ד"ה יששכר) לבאר מאמר הכתוב (מט, יד-טו) יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים וירא מנוחה כי טוב וכו', שמתחילה צריך להיות כשור לעול וכחמור למשא אף שאינו מרגיש שום חיות ותענוג בעבודת השי"ת, שהיצה"ר עומד עליו לתפסו ברשתו וצריך תמיד ללחום עמו ולהתגבר עליו, ואחר כך יזכה שישפיעו עליו מן השמים אור וחיות וקדושה וטהרה, וזהו וירא מנוחה כי טוב שבערוב ימיו יזכה להכניע את יצרו לגמרי.

אין האדם יכול לברוח מהיצה"ר כל ימי חייו

ובענין זה ידוע מה שסיפר **הרה"ק ר' יעקב שמשון משפטייווקא ז"ע**, שבדרכו לעלות לארץ ישראל מצא את

שמכשילו היצה"ר, וישמח שזכה לעבוד את בוראו, וכמו שמצינו ביעקב שהיה יושב אוהלים, והיינו שהדרך להינצל מהיצה"ר הוא ע"י לימוד התורה, שבראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, והתורה מגנא ומצלא ממכשולות היצה"ר. ובפרט בדורינו אנו שגברה כח הס"מ וחיילותיו, החלש יאמר גיבור אני ויחלוץ כגיבור מתניו להתגבר עליו ע"י שישב באהלה של תורה. יעזור השי"ת שנזכה לכל זה עד שנזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו במהר בימינו אמן.

ובספר נפלאות הסבא קדישא מראדושיץ מובא, שפעם אחת בעמדו לפני רבו הרה"ק **מלובלין זי"ע** נתבטא עליו הרה"ק **מלובלין** שאברך זה הוא מלא ביצה"ר מכף רגל ועד קדקדו, ותמהו כולם על דבריו שהרי הסבא קדישא היה ידוע לצדיק וחסיד, עד שגמר את דבריו ואמר אבל אינו שומע לו אפילו כחוט השערה, שכל ימיו הוא מתגבר על יצרו. ומזה ילמד האדם לעצמו שכל ימיו בעמוד ולחום קאי, שאין האדם רשאי ליפטר ממלחמה זו כל ימי חייו.

ומזה ילמד האדם שזהו עיקר תכליתו בעוה"ז להתגבר על הנסיונות

ויהיו ימי יצחק

דברי הספד על ב"ק מרן רבינו זצוקללה"ה

דברי הספד מאת מחותנו

ב"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

לפני מטתו בהלוי' בקרית יואל בלייוו האק על הטעלפאן

המשיך בדרכי אבותיו • תורה תפילה וחסידות

המשיך בדרכי אבותיו

וקדושים, ווערט דער כח הקדושה פון די אבות אָפּגעהאַקט ביי אים, עס ווערט ביי אים נפסד, ער איז שוין נישט קיין מוחזק, און עס איז שוין אינו עומדת לו, עס שטייט אים שוין נישט דער כח פון די אבות.

משא"כ ווער עס האָט זוכה געווען, ער איז מגזע היחס, און תמיד שטייט אים פאַר די אויגן דער קדושת האבות, ער פירט זיך ווי עס פאַסט זיך פאר א גרויסער יחסן, ער פירט זיך זייער שיין אין תורה ועבודה וגמילות חסדים, דעמאָלט איז די קדושה פון די אבות מוחזק אצלו, ס'איז ווי א חזקה, ס'איז ביי אים מוחזק מכח אבהתא, און ס'איז עומדת לו, עס שטייט אים דער זכות סיי בעולם הזה און סיי בעולם הזה, בבחינות יראת ה' טהורה עומדת לעד, ער איז דאָס מנחיל פאר די קינדער נאָך זיך דעם קדושת אבות.

מ'איז זיך צוזאַמגעקומען מלוה צו זיין דעם ארון פון דעם געהויבענעם נפטר, שאר בשרי הגה"צ דער אלעסקער רבי זכרונו לברכה.

מ'געפונט אין די וואָכנדיגע סדרה, אידישע קינדער האָבן געזאָגט שירה, האָט מען געזאָגט "זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו". זאָגט רש"י "לא אני תחלת הקדושה" עס הייבט זיך נישט אן די קדושה ביי מיר, "אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלקותו עלי מימי אבותי" פון מיינע אבות איז מוחזק און עס שטייט מיר די קדושה און געטליכקייט פון די אבות.

א בן גדולים וקדושים, אויב ער גייט נישט בדרכי אבות און ער פירט זיך נישט אויף ווי עס פאַסט זיך פאר א בן גדולים

אויב מ'וועט זיך ווייטער פירן בדרכי האבות הק'.

תורה תפילה וחסידות

די פטירה פון מחותני הרה"צ דער אלעסקער רבי זכרונו לברכה איז א געוואלדיגע גרויסע אבידה פאר זיין ביהמ"ד, וואס איז געוואָרן א תל תלפיות פאר די גאַנצע שכונה דאָרט, ער האָט אויפגעשטעלט א שיינ הערליכער ביהמ"ד מיט א מקוה, וואו אידן זענען זיך צוזאַמגעקומען מתפלל צו זיין און לערנען, א ביהמ"ד מיוחד לתורה ותפלה פאר אסאך פון די תושבי השכונה וואָס לערנען און דאווענען בטהרה, ווי חסיד'ישע אידן האָבן זיך אַלעמאַל געפירט

ס'איז א גרויסע אבידה פאר אַלע זיינע באַקאַנטע, ס'איז א געוואלדיגע גרויסע אבידה פאר אַלע זיינע ידידים, ס'איז א געוואלדיגע גרויסע אבידה פאר די משפחה פאר די קינדער, די אייניקלעך און אור-אייניקלעך, די חשוב'ע קינדער וואָס גייען בדרכי האבות.

איז אודאי דער נפטר קומט אַרויף בעולם העליון, וועט ער זיכער זיין א מליץ יושר פאר די גאַנצע משפחה, פאר ידידי הרבים, אסאך ידידים וואָס ער האָט געהאַט, פאר אלע מתפללי בית מדרשו, זאלן געהאלפן ווערן תמיד בכל מיילי דמיטב.

דער אויבערשטער זאל העלפן אונז זאָל מיר זוכה זיין ס'זאָל מקוים ווערן די נבואה וואָס דער אויבערשטער האָט צוגעזאָגט פאַר כלל ישראל, בלע המות לנצח ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

דאָס איז דער "זה קלי ואנוהו" און וואָס רש"י זאָגט "לא אני תחלת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלקותו עלי מימי אבותי" ווייל איך פיר מיך אַזוי אויף ווי עס פאַסט זיך פאר א יחסן, א בן קדושה, איז מוחזק און עס שטייט מיר דער כח הקדושה פון די אבות הקדושים.

די ווערטער האָבן איך געקלערט צו זאָגן מילי דהספידא אויף שאר בשרי ומחותני הגה"צ אלעסקער רבי זכרונו לברכה, וואָס ער איז געווען ענף עץ אבות, מגזע היחס פון חשוב'ע רבנים גרויסע צדיקים וואָס האָבן פאַרשיינט די וועלט בשעתם, און די הייליגע ווערטער פון די פריערדיגע צדיקים, דאָס איז געבליבן א זכרון לבני ישראל לדורות עולם.

מיט דעם איז דער נפטר אויפגעצויגן געוואָרן, און אַזוי האָט ער זיך געפירט ווי עס פאַסט זיך פאר א בן קדושים. דער כח הקדושה פון די אבות איז געווען מושרש ביי דעם נפטר ז"ל. ס'איז געווען ביי אים מוחזק משריש צו זיין אין זיינע חשוב'ע קינדער הרבנים החשובים, זיי זאָלן ווייטער גיין בדרכי אבות.

ווי דער תרגום טייטשט, אויף "זה קלי ואנוהו" וואָס טייטש ואנוהו, רש"י ברענגט אַרפֿ, ס'איז א לשון נוח, א וואוינונג, און דער תרגום זאָגט "ואבני לי מקדשא". איך בוי א מקדש מעט, א הייליגע שטוב איז א מקדש מעט, א ביהמ"ד לתורה ולתפלה איז א מקדש מעט "ואבני לי מקדשא" איך וועל בויען מיין שטוב אַלס א מקדש מעט.

אַזוי האָט ער אַריינגעברענגט אַז די קינדער זאלן בויען זייער שטוב אַז עס זאָל זיין א מקדש מעט, עס זאָל זיין ראוי פאר השראת השכינה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

מבית הוראה

שאלות ותשובות בהלכות השביחות - יוצא לאור ע"י בית הוראה דקהילתינו

.. אר"ח ..

שעושה פת הבא בכסנין לא יברך ברכה אחרונה אלא יכוון לפטרו בברכת המזון^א ואם רוצה להחמיר יכול לברך ברכה אחרונה ולעשות הפסק קצת קודם הסעודה^ב

אחד שאכל מזונות ויצא חוץ לביתו מה הדין אם צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה כחוזר לביתו לאכול

אם אכל כזית אין צריך לחזור ולברך^א אבל אם לא אכל כזית צריך לחזור ולברך^ב

מה הדין באחד ששכח להזכיר מוריד הגשם ואמר מוריד הטל

אם נזכר קודם שגמר הברכה יאמר במקום שנוכר^א ואם הזכיר אחר שגמר הברכה אינו חוזר^ב

מה הדין אחד שאכל מזונות קודם הסעודה האם צריך לברך ברכה אחרונה מעין שלש קודם הסעודה או לא

אם אכל מזונות שאין עליהם כל הג' דברים

א פרמ"ג סימן קי"ד אשל אברהם ס"ק ח' וכן מבואר בביאור הלכה ד"ה אין מחזירין אכן בשו"ע הרב סימן קי"ד ס"ו משמע דאפילו אם לא גמר הברכה אין מחזירין אותו כיון שבברכה זו אינו אלא שבח להקב"ה וטל הוא ג"כ שבח שעולם צריכה לכך

ב שו"ע סימן קי"ד סעיף ה'

ג ביאור הלכה סימן קע"ו א' דכיון שיש מחלוקת הפוסקים מה הוא פת הבא בכסנין כמבואר בסימן קס"ח, דיש אמרים שצריך כל הג' דברים, ואם כן אם ממילא יברך ברכת המזון ואפשר שברכת המזון פטרתו, ולכן לא יברך ברכה אחרונה אלא יכוון להוציאו בברכת המזון, וכמבואר ברעק"א דבדיעבד יוצא אפילו על פת כסנין ממש בברכת המזון, ורוב מזונות אינם בכלל הג' כללים ולכן יעשה כן, והובא במנהגי בעלזא דכן נוהג מהר"ש מבעלזא לקדש קודם הסעודה ולאכול מזונות ולא בירך אחרונה ועשה קצת הפסק ואח"כ אכל הסעודה, אך בסידור הרב פרק א' הלכה י"ז משמע שאין סובר כן אלא שיברך ברכה אחרונה קודם הסעודה,

ד דאז לכולי עלמא צריך לברך ברכה אחרונה כיון שמפסיק קודם הסעודה ובוזה יכול לצאת כל השיטות

ה רמ"א סימן קע"ח סעיף ב' דדברים הצריכים ברכה במקומן אין צריך לחזור ולברך עליהם, ובסימן קפ"ד מבואר דמיני דגן הם צריכים ברכה במקומן, ולכן כשחוזר חזר לקביעות הראשון,

ו מג"א סימן ר"י ס"ק א' כתוב דכיון שאם אכל פחות משיעור כזית אינו יכול לברך עליו ברכה אחרונה לא

אין לענות לכתחילה אמן על ברכת השומעים אבל אם ענה יצא ואין צריך לחזור

אחד שבירך שהכל ושתה קאווע ובאמצע הקאווע נתנמנם מה הדין לחזור ולברך ברכת שהכל כשנתעורר משנתו

האם מותר לקצוץ הצפרנים במוצאי שבת

מדינא מותר אך נכון שלא לעשותו במוצאי שבת כיון שנראה כבזיון בכבוד שבת" אכן במוצאי שבת אחר יו"ט או שהיה ר"ח ערב שבת מותר שאינו בזיון כיון שלא היה יכול לקצצם בערב שבת

אם לא ישן רק באופן (דרימעל) דהוא שינת עראי אין צריך לחזור ולברך"

אם מותר למי שמבדיל לומר אמן על ברכות בשמים והאש של בני ביתו

מקרי דבר שצריך ברכה במקומו שחזור לקביעות הראשון כיון שאין יכול לברך כעת ברכה אחרונה על זה, ולענין אם כשחזר א"כ וברך שינת ואכל עד כזית אם מצטרף עי"ש מה שכתוב בזה

ז ובגדר שינת עראי ע' במשנה ברורה סימן קע"ח ס"ק מ"ח כתוב ואפילו אם שהה למשך שעה כיון שנאנס בשינה לא מקרי הפסק ואם ישן על מטתו שינת קבע הוי הפסק דזהו סילוק והיסח הדעת, עכ"פ תלוי הוא בהיסח הדעת וכן אם אירע באונס או בכונה

ח הנה בשו"ע סימן קע"ח יש ב' דיעות לענין דין זה וכתוב הרמ"א ויש חולקים בכל מה שכתוב בסימן זה (ר"ל חולקים על דיעה א' וסוברים ששינו מקום אינו אלא כהסיח הדעת ולכן אם שינה מקומו אין צריך לברך רק ברכה ראשונה אבל לא ברכה אחרונה, ועכ"פ חזינן מזה דשינוי מקומו המצריך לברך עוד הפעם הוא משום הסיח הדעת אבל לא סילוק הסעודה ואפילו אם היה דעת לא מהני מבית לחצר דהוה כהסיח הדעת בעל כרחו אבל דבר המפסיק הוא הסיח הדעת, ולענין אי שינה הוה הסיח הדעת מבואר בסימן קע"ח סעיף ז' בדברי המחבר וז"ל אדם שישן בתוך סעודתו שנת עראי לא הוה הפסק וכמבואר בפוסקים דשינת עראי לא הוה הסיח הדעת

ט כך נראה מדברי הפנים מאירות חלק ב' סימן ה' וכן נמי איתא בשערי תשובה סימן קס"ז ס"ק י"א וכן בשנה ברורה סימן קס"ז ס"ק ל"ה שאיירי מלענות אמן אחר ברכות הגפן או המוציא כשיוצא המצוה וכדו'

י שבט הלוי חלק ז' סימן כ"ה אות ב' כתוב בפשיטות להתיר ומחלק בין דין של סימן קס"ז לדין דהכא ומתריך למה שכתוב בפנים מאירות שם לאסור דהכא שאני כיון שלא הוה הפסק דמבדיל בעצמו מברך ברכות אלו ולכן אין הפסק לענות אמן על ברכה זו של אחרים משא"כ כשאין זו חויב על המברך לעצמו כמו שם בסימן קס"ז וכן בהלכות תפילין בסימן כ"ה ברעק"א ס"ק ט' אז הוה הפסק אבל לא בהבדלה

יא שו"ת חיי הלוי ח"ג סימן כ"ב אות ג'